

Raport Główny

Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy

Wieniawa w zakresie usług społecznych

LUBLIN

Maj 2021

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie
Instytut Ekonomii i Finansów

Nadzór merytoryczny:

dr hab. Paweł Marzec, prof. KUL – Dyrektor Instytutu Ekonomii i Finansów

Kierownik Zespołu

dr hab. Janina Kotlińska, prof. KUL

Zespół w składzie:

dr hab. Helena Żukowska, prof. KUL

mgr Anna Mizak

dr Robert Pankiewicz

dr Mirosław Urbanek

mgr Zdzisław A. Błasiak

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Opis prowadzonych badań – cele badania, źródła danych i okres badawczy, metoda i narzędzia badawcze, harmonogram działań.....	5
3. Wybrane elementy charakterystyki Gminy Wieniawa.....	7
3.1. Uwarunkowania lokalizacyjne.....	7
3.2. Uwarunkowania społeczne.....	8
3.2.1. Liczba i struktura mieszkańców.....	8
3.2.2. Rodziny korzystające z usług społecznych.....	13
3.3. Uwarunkowania gospodarcze i infrastrukturalne.....	15
3.3.1. Rolnictwo.....	15
3.3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza.....	19
3.3.3. Zatrudnienie poza rolnictwem i bezrobocie rejestrowane.....	21
3.3.4. Dostępność samorządowej infrastruktury technicznej.....	23
3.4. Infrastruktura z zakresu usług społecznych.....	24
3.4.1. Gminne instytucje z zakresu pomocy społecznej.....	24
3.4.2. Placówki świadczące usługi edukacyjne.....	26
3.4.3. Placówki z zakresu kultury i sportu.....	30
3.4.4. Organizacje pozarządowe.....	31
3.5. Uwarunkowania finansowe – zasoby finansowe i kierunki wydatków Gminy Wieniawa.....	32
4. Diagnoza stanu i identyfikacja potrzeb z zakresu usług społecznych w Gminie Wieniawa.....	36
4.1. Próba badawcza.....	36
4.2. Podsumowanie przeprowadzonych badań.....	39
4.2.1. Osoby kreujące rzeczywistość/decyzyjne w Gminie Wieniawa (Ankieta nr 1).....	39
4.2.2. Podmioty świadczące usługi społeczne w Gminie Wieniawa (Ankieta nr 2).....	41
4.2.3. Mieszkańcy Gminy Wieniawa (Ankieta nr 3).....	44
5. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy a usługi społeczne w Strategii Rozwoju Gminy Wieniawa na lata 2018-2032.....	48
6. Wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych odnośnie kierunków rozwoju usług społecznych w Gminie Wieniawa.....	51
7. Rekomendacje w zakresie oferty usług społecznych i podsumowanie.....	54

1. Wprowadzenie

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818) stanowi, że centrum usług społecznych, jako instytucja odpowiedzialna za realizację usług społecznych na poziomie lokalnym, powinno opierać swoje działania na trafnie rozpoznanych potrzebach i potencjale społeczności i ma zadanie okresowego przeprowadzania diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych.

Niniejszy raport prezentuje diagnozę potrzeb i potencjału społeczności Gminy Wieniawa. Główny akcent położono w nim – zgodnie z listem inicjującym współpracę między Gminą Wieniawa a podmiotem opracowującym diagnozę (Zespół Pracowników Instytutu Ekonomii i Finansów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II) – na grupie docelowych beneficjentów Centrum Usług Społecznych Gminy Wieniawa, tj. przyszłych beneficjentach programów socjalnych oraz programu usług społecznych, którzy potrzebują i będą potrzebować wsparcia w różnych dziedzinach życia. Osobami tymi – jak wynika z koncepcji zakresu zadań realizowanych przez CUS – są przede wszystkim osoby z niepełnosprawnością (terapia sensoryczna - SI), jak również te, do których skierowana jest szeroko rozumiana oferta edukacji publicznej. Dokument ten ma służyć opracowaniu przez CUS (art. 5 ust. 2 ustawy) programu usług społecznych, który uchwalony przez organ stanowiący gminy, stanie się aktem prawa miejscowego (art. 4 ust. 2 ustawy).

Raport powstał w wyniku prac badawczych, diagnozujących zarówno obecny poziom świadczenia usług społecznych w Gminie Wieniawa, jak i zapotrzebowanie na te usługi. Informacje w nim zawarte w dużej mierze pochodzą z badań ankietowych przeprowadzonych w trzech grupach respondentów: 1) osób kreujących rzeczywistość w Gminie Wieniawa i posiadających wpływ na jej funkcjonowanie, 2) podmiotów świadczących usługi społeczne, 3) mieszkańców Gminy Wieniawa.

Opracowany raport składa się z dwóch integralnych części: Raportu Głównego i Aneksu ze szczegółowymi wynikami badań ankietowych. Na wstępie Raportu Głównego zaprezentowano ramy metodologiczne badania, a następnie wybrane elementy charakterystyki Gminy Wieniawa, prezentujące uwarunkowania świadczenia usług społecznych na jej terenie (lokalizacyjne, społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne, finansowe). W dalszej części przedstawiono zakres i wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych, a w końcowej zaprezentowano rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju usług społecznych w gminie Wieniawa w podziale na ich rodzaje i odbiorców.

Aneks składa się z czterech części. W trzech pierwszych szczegółowo (w formie opisowej i graficznej – tabele, wykresy) zaprezentowano opracowane wyniki badań każdej z grup respondentów. W części czwartej zamieszczono odpowiednio kwestionariusze ankiet z wynikami zbiorczymi.

2. Opis prowadzonych badań – cele badania, źródła danych i okres badawczy, metoda i narzędzia badawcze, harmonogram działań

Cele badania: identyfikacja potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Wieniawa w zakresie usług społecznych. Usługami tymi - zgodnie z brzmieniem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1818) - są działania z zakresu:

- 1) **polityki prorodzinnej** (zapewnienie kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej; zapewnianie opieki nad dziećmi do lat trzech oraz w wieku przedszkolnym; doradztwo, zapewnienie dostępu do informacji oraz poradnictwo w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży),
- 2) **wspierania rodziny** (różne formy pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i działania mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania jej funkcji),
- 3) **systemu pieczy zastępczej** (zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców),
- 4) **pomocy społecznej** (działania mające na celu wspieranie osób i rodzin w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia),
- 5) **promocji i ochrony zdrowia** (uświadomienie ludziom ich ogromnych możliwości w zakresie ochrony i wspierania własnego zdrowia; przekonanie ich, że troska o własne zdrowie jest jednym z ich podstawowych zadań i że każdy człowiekowi może oddziaływać na własne zdrowie, w sensie jego poprawy i utrzymania),
- 6) **wspierania osób niepełnosprawnych** (różnego rodzaju, w tym finansowe wsparcie niepełnosprawnych i ich opiekunów),
- 7) **edukacji publicznej** (szeroko rozumiana działalność oświatowa, szkolna i pozaszkolna, w tym remonty istniejących i tworzenie nowych obiektów, utrzymanie placówek, w tym szkół specjalnych i integracyjnych),
- 8) **przeciwdziałania bezrobociu** (wsparcie dla osób bezrobotnych i aktywizacja lokalnego rynku pracy),
- 9) **kultury** (szeroko rozumiana kultura, w tym prowadzenie bibliotek gminnych i innych instytucji kultury; ochrona zabytków i opieka nad zabytkami),
- 10) **kultury fizycznej i turystyki** (sprawy kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych),
- 11) **pobudzania aktywności obywatelskiej** (sprawy wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej),

- 12) **mieszkalnictwa** (działalność na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodzin zamieszkujących gminę),
- 13) **ochrony środowiska** (wszystkie działania, podejmowane na rzecz zachowania środowiska naturalnego w jak najlepszym stanie; naprawianie wyrządzonych już w tym obszarze szkód, jak i zaniechanie destrukcyjnych posunięć względem wszystkich ożywionych i nieożywionych elementów przyrody),
- 14) **reintegracji zawodowej i społecznej** (działania na rzecz integracji ze społecznością lokalną osób wykluczonych społecznie lub ekonomicznie, identyfikacja takich osób i ich wspieranie poprzez pomoc sąsiedzką, instytucje opieki społecznej i organizacje pozarządowe).

Źródła danych:

- 1) wyniki badań ankietowych,
- 2) strona internetowa Gminy,
- 3) Strategia Rozwoju Gminy Wieniawa na lata 2018-2032,
- 4) dane pozyskane z Gminy Wieniawa (zgodnie z przesłanym wykazem),
- 5) dane pozyskane z Banku Danych Lokalnych GUS (www.gus.gov.pl).

Okres, z którego pochodzą dane:

- a) wielkości zawarte w pkt 3 Raportu prezentowane są dla lat 2018-2020 (ewentualnie bez roku 2020, jeśli nie można było takowych danych pozyskać), z wyłączeniem pkt. 3.3.1., w którym zaprezentowano dane dla roku 2018, pochodzące z uaktualnionego spisu rolnego (źródło: Powszechny Spis Rolny, zaktualizowany w 2018 roku),
- b) informacje prezentowane w pkt. 4 zostały zgromadzone podczas badań ankietowych, przeprowadzonych w czasie wskazanym w Harmonogramie działań.

Metoda: przeprowadzona analiza potrzeb w zakresie usług społecznych w Gminie Wieniawa miała charakter badania ilościowego. W badaniu zastosowano metodę CAPI (Computer Assisted Personal Interviewing – wywiad osobisty ze wspomaganie komputerowym) i CASAQ (Computer Assisted Self Administered Questionnaires – ankieta wypełniana samodzielnie przez respondenta ze wspomaganie komputerowym)¹. Część ankiet została przeprowadzona przez pracowników Urzędu Gminy Wieniawa.

Empiryczny materiał badawczy pozyskany na potrzeby analitycznej diagnozy, pochodzi m.in. z ankiet wypełnianych w wybranych grupach respondentów. Z założenia zaproszenie do wypełnienia ankiet skierowane zostało do wszystkich chętnych, porządkowanych wyróżnionymi grupami różnicującymi aspektowo interesariuszy usług społecznych. Analizy zogniskowano na charakterystyce kierunkowych oczekiwań respondentów, uznanych za

¹ Dennis Lambries, *Computer Assisted Self Administered Questionnaires (CSAQ)*, [w:] *Encyclopedia of Survey Research Methods*, Paul J. Lavrakas (ed.), SAGE Publications, LA 2008, pp. 125-126.

reprezentatywne dla aktywnych społecznie członków badanych społeczności. Przeprowadzone na poziomie ogólności podporządkowanym celom diagnozy, zostały zamknięte wnioskami stanowiącymi jej komponent.

Narzędzia badawcze: kwestionariusz ankiety przygotowany przy użyciu formularzy Google (składał się on z metryczki oraz z kilkunastu pytań, odpowiednio dostosowanych do grup respondentów; większość pytań miała charakter zamknięty, ograniczający odpowiedź do kilku z podanych w ankiecie wariantów, pojawiały się również pytania otwarte, dające swobodę sformułowania odpowiedzi), wykład wprowadzający mieszkańców Gminy w tematykę badania, arkusz kalkulacyjny Excel, pakiet analityczny SPSS.

Tabela 1. Harmonogram działań – 22.02.2021 – 15.05.2021

Etap	Opis działań	Termin realizacji
I.	działania koncepcyjne	22.02-24.02
II.	badania ankietowe wśród osób kreuujących rzeczywistość/decyzyjnych w Gminie Wieniawa	25.02-07.03
III.	badania ankietowe wśród pracowników podmiotów świadczących usługi społeczne w Gminie Wieniawa	08.03-25.03
IV.	wykład dla mieszkańców Gminy Wieniawa - <i>Wpływ mieszkańców na zakres zadań, rozwój i finanse jednostki samorządowej (pobudzanie aktywności obywatelskiej)</i>	03.03
V.	badania ankietowe wśród mieszkańców Gminy Wieniawa	22.02-25.03
VI.	opracowanie charakterystyk w oparciu o zgromadzone dane liczbowe (dane pozyskane od Gminy w terminie do końca lutego)	01.03-31.03
VII.	opracowanie wyników ankiet	01.04-20.04
VIII.	przygotowanie wstępnej wersji raportu	30.04
IX.	przekazanie raportu z diagnozy władzom Gminy Wieniawa	15.05

3. Wybrane elementy charakterystyki Gminy Wieniawa

3.1. Uwarunkowania lokalizacyjne

Gmina Wieniawa położona jest w południowo-zachodniej części Równiny Radomskiej. Jest gminą wiejską, tworząca z innymi ośmioma gminami (mapa 1) powiat przysuski, zlokalizowany w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego. Długość granic zewnętrznych gminy osiąga prawie 60 km. Najdłuższa z nich stanowi ponad 15-kilometrową granicę z Gminą Przysucha. Najkrótszą granicę stanowi niespełna trzykilometrowy odcinek z Gminą Chlewiska.

Obszar Gminy zajmuje powierzchnię 104,03 km², a podzielony jest między 21 sołectw (Brudnów, Głógów, Jabłonica, Kamień Duży, Kłudno, Kochanów Wieniawski, Komorów, Koryciska, Plec, Pogroszyn, Romualdów, Skrzywno, Sokolniki Mokre, Sokolniki Suche, Ryków, Wieniawa, Wola Brudnowska, Wydrzyn, Zagórze, Zawady, Żuków) i cztery

miejsowości bez statusu miasta (Brzozowica, Kaleń, Komorów-Gajówka, Pod Rogową).

Mapa 1. Powiat przysuski

Obszar Gminy zajmuje powierzchnię 104,03 km², a podzielony jest między 21 sołectw (Burdnow, Głogów, Jabłonica, Kamień Duży, Kłudno, Kochanów Wieniawski, Komorów, Koryciska, Plec, Pogroszyn, Romualdów, Skrzywno, Sokolniki Mokre, Sokolniki Suche, Ryków, Wieniawa, Wola Brudnowska, Wydrzyn, Zagórze, Zawady, Żuków) i cztery miejscowości bez statusu miasta (Brzozowica, Kaleń, Komorów-Gajówka, Pod Rogową).

Gmina oddalona jest od stolicy powiatu (Przysucha) o nieco ponad 12 km, a od Szydłowca o 20 km. Radom położony jest w odległości około 26 km, a Warszawa - o blisko 123 km. Gminę Wieniawa przecinają drogi o randze krajowej i regionalnej. Największe znaczenie ma droga nr 12, łącząca Lublin z Piotrkowem Trybunalskim. Przebiega ona równoleżnikowo przez obszar Gminy, dzieląc go na dwie równe części. Bezpośrednio przy tej trasie położone są: Zawady, Jabłonica, Wieniawa i Skrzywno. Zbliżony przebieg do tej drogi ma linia kolejowa relacji Radom - Tomaszów Mazowiecki.

3.2. Uwarunkowania społeczne

3.2.1. Liczba i struktura mieszkańców

W Gminie Wieniawa mieszka około 13% ludności powiatu przysuskiego, co lokuje tę JST na drugim miejscu w powiecie pod względem ilości mieszkańców (tabela 2).

Gminę Wieniawa na koniec 2020 roku zamieszkiwało 5 455 mieszkańców, średnia gęstość zaludnienia wynosiła 51 osób na km². Strukturę mieszkańców gminy wg grup wiekowych przedstawia tabela 3, 3a i 3b.

Tabela 2. Ludność gmin powiatu przysuskiego w latach 2018-2019

Wyszczególnienie	2018			2019		
	Ogółem	Kobiety	Udział w liczbie mieszkańców powiatu (w %)	Ogółem	Kobiety	Udział w liczbie mieszkańców powiatu (w %)
Borkowice	4 302	2 162	10,2	4 261	2 138	10,2
Goleniów	4 616	2 334	11,0	4 542	2 299	10,9
Klów	3 426	1 730	8,1	3 380	1 709	8,1
Odrzywół	3 842	1 865	9,1	3 752	1 827	9,0
Potworów	4 233	2 107	10,1	4 187	2 085	10,1
Przysucha	11 920	6 123	28,3	11 783	6 033	28,3
Rusinów	4 289	2 132	10,2	4 274	2 123	10,3
Wieniawa	5 482	2 637	13,0	5 471	2 613	13,1
Powiat przysuski	42 110	21 090	100,0	41 650	20 827	100,0

Źródło: Opracowanie na podstawie danych UG Wieniawa oraz danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 10.04.2021].

Tabela 3. Mieszkańcy gminy Wieniawa w latach 2018-2020 (wg grup wiekowych)

Grupa wiekowa	2018		2019		2020		zmiana 2020/2018	
	osoby	%	osoby	%	osoby	%	osoby	%
0-3	254	4,6	258	4,7	256	4,7	2	0,79
od 4 do 6	167	3,0	183	3,3	183	3,4	16	9,58
od 7 do 15	533	9,7	534	9,8	546	10,0	13	2,44
16-19	248	4,5	242	4,4	236	4,3	-12	-4,84
20-60	3 147	57,4	3 119	57,0	3 075	56,4	-72	-2,29
61-75	715	13,0	736	13,5	769	14,1	54	7,55
pow. 75	418	7,6	399	7,3	390	7,1	-28	-6,70
Razem	5 482	100,0	5 471	100,0	5 455	100,0	-27	-0,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Wieniawa oraz danych BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 10.04.2021].

Tabela 3a. Mieszkańcy gminy Wieniawa w wieku 20-59 w 2018 i 2019 roku

Wiek mieszkańca	2018	2019
20-24	359	319
25-29	462	463
30-34	441	430
35-39	405	420
40-44	331	346
45-49	308	328
50-54	342	315
55-59	363	355

Tabela 3b. Mieszkańcy gminy Wieniawa w wieku 60 i więcej lat w 2018 i 2019 roku

Wiek mieszkańca	2018	2019
60-64	304	315
65-69	270	277
70-74	172	182
75-79	135	126
80-84	135	134
85 i więcej	150	149

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 10.04.2021].

W latach 2018-2020 nastąpił niewielki (o 0,49%) spadek liczby mieszkańców gminy Wieniawa. Jednak w poszczególnych grupach wiekowych odnotowano zarówno wzrost jak i spadek liczby mieszkańców. Największy wzrost liczby mieszkańców wystąpił w dwóch grupach wiekowych. Pierwsza to dzieci w wieku 4-6 lat, gdzie widoczny jest przyrost liczby mieszkańców o 9,58%. Druga grupa wiekowa, w której odnotowano wzrost to przedział wiekowy 61-75 lat gdzie odnotowano wzrost o 7,55% osób w tym wieku. Największy spadek liczby mieszkańców widoczny jest w grupie osób powyżej 75 roku życia, która zmniejszyła się o 6,7% oraz w grupie młodzieży 16-19 lat, gdzie odnotowano spadek o 4,84%.

W tabeli 4 zostały przedstawione dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży w latach 2018-2020 zamieszkujących gminę Wieniawa wraz z podziałem na grupy wiekowe.

Tabela 4. Liczba dzieci i młodzieży w gminie Wieniawa w latach 2018-2020

Informacja	2018	2019	2020	Zmiana względna (r/r) - w %		
				2019/2018	2020/2019	2020/2018
Liczba dzieci w wieku do lat 3	189	201	188	6,35	-6,47	-0,53
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat)	232	240	251	3,45	4,58	8,19
Liczba dzieci w wieku szkolnym zamieszkujących Gminę	479	482	448	0,63	-7,05	-6,47

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG Wieniawa.

Dynamika zmian poszczególnych grup wiekowych jest dość zróżnicowana. Liczba dzieci w poszczególnych grupach wiekowych w 2019 roku w stosunku do 2018 wrosła odpowiednio o: 6,35% w odniesieniu do dzieci w wieku do lat 3 (i tu odnotowano największy przyrost), 3,45% w przypadku dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) oraz 0,63% dla dzieci w wieku szkolnym. W kolejnym roku tj. 2020 odnotowano wzrost jedynie liczby dzieci w wieku przedszkolnym (o 4,58%). W pozostałych grupach wiekowych nastąpił spadek liczebności dzieci do lat 3 o 6,47% i 7,05% dla dzieci w wieku szkolnym. Na przestrzeni lat 2018-2020 odnotowano tendencję spadkową liczebności najmłodszych mieszkańców gminy, czego przyczyną był spadek liczby urodzeń.

Według danych zawartych w Banku Danych Lokalnych GUS z Programu „Rodzina Plus” w 2018 roku korzystało 436 rodzin, otrzymując łączne świadczenie na 748 dzieci, a w 2019 roku 429 rodzin, otrzymując świadczenie łącznie na 735 dzieci. Porównanie danych za lata 2018 i 2019 wskazuje, że w gminie Wieniawa w 2018 zamieszkiwało 249 osób w wieku od 15 do 18 lat, a w 2019 roku 253 osoby.

Z uwagi na brak placówek szkolnictwa ponadpodstawowego na terenie gminy Wieniawa, które prowadzone są przez jednostki JST, dzieci i młodzież w wieku 15-19 lat (stanowiące ok. 5% ludności gminy) edukację na szczeblu ponadpodstawowym muszą kontynuować w placówkach zlokalizowanych w gminach ościennych lub w większych miastach np. Radomiu. Możliwości dojazdu ograniczają się do usług „Kolei Mazowieckich – KM” sp. z o.o. oraz prywatnych przewoźników. Na terenie gminy znajduje się 13 czynnych przystanków zlokalizowanych przy drodze krajowej nr 12 i drodze powiatowej 3332W oraz stacja kolejowa Wieniawa, dla których przewóz osób odbywa się w kierunku Radomia i Przysuchy.

Warto również nadmienić, że w badanym okresie maleje liczba dzieci i młodzieży sprawiających problemy wychowawcze. W 2018 roku odnotowano na terenie gminy 19 takich przypadków, w 2019 15, a w 2020 już tylko 9.

W analizowanym okresie Gmina odnotowała również ujemny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców, który wyniósł -3,4 w 2018 roku oraz -4,6 w 2019.

Analizując sytuację demograficzną pod kątem grup ekonomicznych widoczne jest niekorzystne zmniejszenie udziału osób w wieku produkcyjnym i wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym (tabela 5). Z analizy danych zaprezentowanych w tabeli 6 wynika z kolei, że struktura wieku ekonomicznego mieszkańców Gminy Wieniawa jest korzystniejsza niż w całym powiecie przysuskim.

Tabela 5. Ludność Gminy Wieniawa w latach 2018-2020 (wg grup ekonomicznych)

Wyszczególnienie	2018		2019		2020		2020/2018	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Wiek przedprodukcyjny	1 085	19,8	1 098	20,1	1 104	20,2	19	1,75
Wiek produkcyjny	3 378	61,6	3 341	61,1	3 305	60,6	-73	-2,16
Wiek poprodukcyjny	1 019	18,6	1 032	18,9	1 046	19,2	27	2,65
Liczba ludności ogółem	5 482	100,0	5 471	100,0	5 455	100,0	-27	-0,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

Tabela 6. Ludność Gminy Wieniawa na tle kraju, województwa i powiatu w latach 2018-2019 (wg wieku ekonomicznego, w %)

Jednostka	w wieku przedprodukcyjnym		w wieku produkcyjnym		w wieku poprodukcyjnym	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
POLSKA	18,06	18,10	60,58	59,99	21,36	21,91
województwo mazowieckie	19,05	19,21	59,52	58,98	21,43	21,82
powiat przysuski	17,74	17,69	61,06	60,69	21,20	21,63
Gmina Wieniawa	19,08	19,22	62,07	61,64	18,85	19,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 10.04.2021].

W latach 2018-2020 wskaźniki obciążenia demograficznego charakteryzowały się niekorzystną tendencją (tabela 7).

Tabela 7. Wskaźniki obciążenia demograficznego w gminie Wieniawa w latach 2018-2020 (w osobach)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
a) ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	62,3	63,8	65,1
b) ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	93,9	94,0	94,7

c) ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	30,2	30,9	31,6
d) współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	24,0	24,4	b.d.
e) odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	16,3	16,5	b.d.

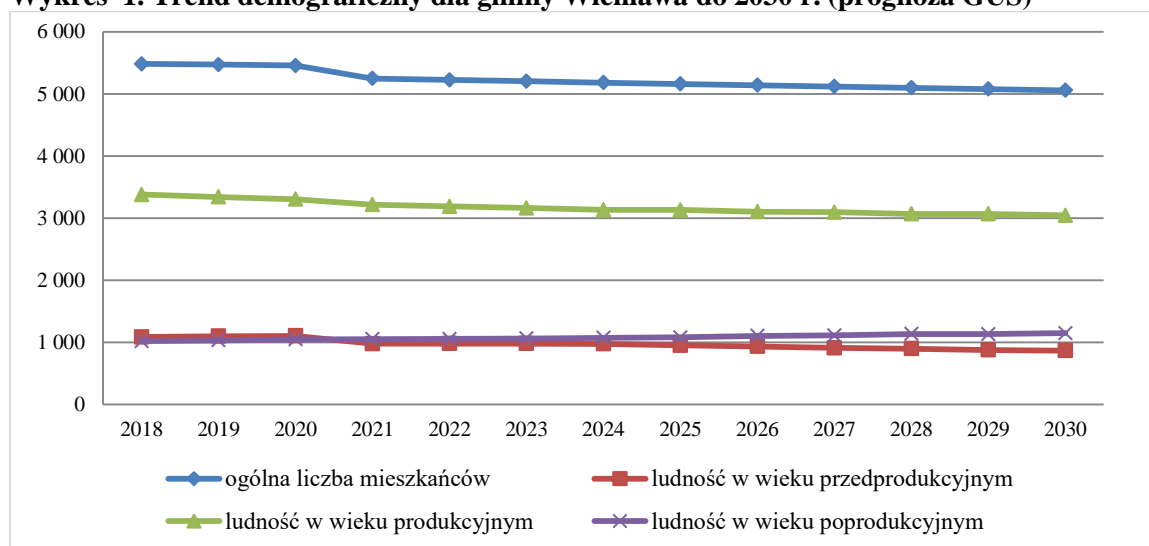
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG Wieniawa oraz danych BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 10.04.2021].

Widoczne tendencje demograficzne wprawdzie nie charakteryzują się wysoką dynamiką, jednak w dłuższej perspektywie czasu należy ocenić je negatywnie, gdyż świadczą o starzeniu się społeczeństwa oraz idącą za tym zjawiskiem potrzebę zapewnienia opieki i pomocy osobom starszym.

Warto również nadmienić, że odnotowane trendy w strukturze mieszkańców gminy Wieniawa znajdują potwierdzenie w prognozach demograficznych Głównego Urzędu Statystycznego, które przewidują systematyczne zmniejszanie się liczby ludności w gminie Wieniawa (wykres 1). Według prognoz GUS do 2030 roku, wraz ze zmniejszeniem liczby ludności, nastąpią zmiany w strukturze wiekowej – wzrośnie udział osób starszych, zmniejszy się natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Gmina Wieniawa na tle kraju i województwa wykazuje nieco wyższy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a niższy udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Warto nadmienić, że tylko w gminie Wieniawa odsetek dzieci i młodzieży (do 17 r. ż.) przewyższał udział osób starszych (po 60/65 r. ż.) w ogólnej liczbie mieszkańców.

Wykres 1. Trend demograficzny dla gminy Wieniawa do 2030 r. (prognoza GUS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wieniawa oraz danych GUS (https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5469/10/1/1/prognoza_ludnosci_gmin_2017_2030_tabela_zbiorcza.xlsx) [dostęp 10.04.2021].

3.2.2. Rodziny korzystające z usług społecznych

W ostatnich latach w Gminie Wieniawa obserwowany jest spadek liczby osób/rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych z zakresu pomocy społecznej (tabela 8), mniejsza była też liczba wypłaconych świadczeń (tabela 9), co może być efektem zmian demograficznych i poziomu aktywności gospodarczej mieszkańców gminy (wzrost liczby pracujących i spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych).

Tabela 8. Liczba osób i rodzin, korzystających ze świadczeń pieniężnych z zakresu pomocy społecznej w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 i prognoza na 2021 rok

Wyszczególnienie	osoby	rodziny	liczba osób w rodzinie
2018	476	129	3,7
2019	389	115	3,4
2020	347	104	3,3
prognoza 2021	340	99	3,4

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

Dane zaprezentowane w tabeli 8 pokazują spadek liczby rodzin i osób korzystających ze wsparcia finansowego Gminy. Powodem zauważalnego zmniejszenia liczby osób korzystających ze świadczeń społecznych może być statystyczny wzrost poziomu zamożności rodzin w Gminie, jak również niepełne diagnozowanie ich potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Instytucje pomocy społecznej w Gminie Wieniawa powinny mieć pewność, że informacja o możliwościach skorzystania ze wsparcia osób najuboższych dociera do wszystkich potrzebujących i że właściwie rozpoznane zostały obszary społecznego wykluczenia.

Tabela 9. Przyczyny udzielonego wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych rodzin w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020

Tytuł wsparcia	2018	2019	2020
Ubóstwo	270	252	177
Bezrobocie	265	237	168
Niepełnosprawność	97	87	84
Długotrwała lub ciężka choroba	23	22	8
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	319	298	224
Potrzeba ochrony macierzyństwa i wielodzietność	0	0	5
Bezdomność	1	1	1
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	0	0
Zdarzenia losowe	0	0	17

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

W badanym okresie zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia w obliczu różnych problemów życiowych (tabela 10), jak również korzystających z pomocy asystenta rodziny (tabela 11). Można to wyjaśnić poprawą sytuacji materialnej rodzin (m.in. w efekcie Programu 500+) lub innymi czynnikami ograniczającymi konieczność wspierania rodzin przez asystenta rodziny.

Tabela 10. Liczba rodzin z Gminy Wieniawa, którym udzielono wsparcia w latach 2018-2020 (wg obszarów)

Obszary wsparcia	2018		2019		2020	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Ubóstwo	73	28,4	74	29,6	55	27,1
Bezrobocie	70	27,2	65	26,0	52	25,6
Niepelnosprawność	34	13,2	37	14,8	37	18,2
Długotrwała lub ciężka choroba	9	3,5	8	3,2	4	2,0
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego	69	26,8	66	26,4	48	23,6
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	0,8	0	0,0	2	1,0
Zdarzenie losowe	0	0,0	0	0,0	5	2,5
Łączna liczba rodzin, którym udzielono wsparcia	257	100,0	250	100,0	203	100,0

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

Tabela 11. Liczba osób i rodzin, korzystających z pomocy asystenta rodziny w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 i prognoza na 2021 rok

Wyszczególnienie	osoby	rodziny	liczba osób w rodzinie
2018	44	9	4,9
2019	28	5	5,6
2020	24	5	4,8
Prognoza 2021	31	6	5,2

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

Z danych uzyskanych z Gminy Wieniawa wynika, że po 2018 roku nieznacznie poprawiła się sytuacja materialna rodzin w gminie. Część osób zmieniła status (przestały być bezrobotnymi, niektórzy nabyli uprawnienia emerytalne). Istotnym kierunkiem wsparcia w Gminie Wieniawa pozostają osoby niepełnosprawne, aczkolwiek dane z ostatniego roku objętego badaniem wskazują na zmniejszenie się liczby osób, do których kierowana była pomoc (tabela 12).

Tabela 12. Zasilki pielęgnacyjne wypłacone dla osób niepełnosprawnych w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020

Liczba wypłaconych zasilków	2018		2019		2020	
	osoby	zł	osoby	zł	osoby	zł
Niepełnosprawne dzieci	39	66 734	43	86 020	41	104 251
Niepełnosprawni dorośli	101	175 062	99	208 239	93	217 535
Łącznie	140	241 796	142	294 259	134	321 786

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

W polityce społecznej prowadzonej przez gminę Wieniawa przewidziano program dożywiania dzieci dla rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji materialnej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2018 roku w całości sfinansował dożywianie dla 152 dzieci, w 2019 dla 139, a w 2020 liczba dzieci korzystających z dożywiania finansowanego w całości przez Gminę Wieniawa wyniosła 114. Spadek liczby beneficjentów może wskazywać na poprawę sytuacji materialnej rodzin, których dzieci znajdują się w wieku przedszkolnym. Jest też z pewnością skutkiem zdalnego nauczania w szkołach w okresie pandemii.

W gminie Wieniawa rodziny wielodzietne (posiadające minimum troje dzieci) posiadają ogólnopolską Kartę Dużej Rodziny (KDR). Z wspomnianego systemu zniżek i dodatkowych uprawnień w instytucjach publicznych i prywatnych w 2018 roku korzystało 118 rodzin, w 2019 204, a w 2020 - 220. Rosnąca liczba posiadaczy KDR wskazuje na systematyczny wzrost liczby rodzin wielodzietnych zamieszkujących teren gminy. Gmina Wieniawa nie prowadzi lokalnej Karty Dużej Rodziny.

3.3. Uwarunkowania gospodarcze i infrastrukturalne

3.3.1. Rolnictwo

Gmina Wieniawa jest gminą rolniczą. Dla rolniczego wykorzystania gleb najważniejsza jest ich wartość użytkowa, określana klasami bonitacyjnymi, określana oddzielnie dla gruntów rolnych i dla użytków zielonych. Grunty orne dzieli się na 8 klas bonitacyjnych: I, II, IIIa, IIIb, IVa, IVb, V i VI. Klasie I przypisane są gleby najlepsze, VI – najgorsze. Na podstawie bonitacji gleb nalicza się podatek rolny, a więc klasa użytków rolnych zdecydowanie wpływa na poziom dochodów budżetu gminy. Strukturę bonitacji gleb w Gminie Wieniawa zaprezentowano w tabeli 13.

W badanej gminie przeważają gleby niezbyt urodzajne. Patrząc na powyższe zestawienie klas bonitacyjnych gruntów rolnych w gminie Wieniawa, (podobnie jest w grupie gleb pod użytkami zielonymi), należy stwierdzić, że praktycznie nie ma gleb bardzo dobrych. Do klasy I i II zakwalifikowano zaledwie 0,55 ha gruntów ornych. Gleby klasy III (klasa a i b) zajmują łącznie tylko 9% powierzchni gruntów ornych gminy. Najurodzajniejsze gleby występują w Zadąbrowiu i Głogowie. W tej drugiej miejscowości gleby klasy III zajmują prawie 60% powierzchni gruntów ornych. Poza tym znaczne powierzchnie gleby te zajmują w sołectwach Wieniawa, Jabłonica i Kochanów. Duży obszar gminy zajmują gleby klasy IV, której

powierzchnia w sumie przekracza 43% całości gruntów. Największe rozprzestrzenienie mają gleby klasy V (ponad 33% gruntów rolnych), natomiast gleby klasy VI zajmują 15%. Grunty najmniej urodzajne klasy V i VI zajmują prawie 50% gruntów gminy Wieniawa. Grunty VI klasy coraz częściej odłogują lub są zalesiane. Zdecydowanie najsłabsze gleby występują w sołectwie Zawady, gdzie stanowią ponad 70% powierzchni gruntów ornych. Podobnie jak grunty orne, również użytki zielone reprezentowane są w gminie Wieniawa przez gleby słabej jakości. Pod łąkami i pastwiskami nie występują gleby I i II klasy bonitacyjnej, dominują zaś łąki klas IV i V.²

Tabela 13. Struktura klas bonitacyjnych gruntów rolnych w gminie Wieniawa

Klasa gruntów rolnych	Udział w gruntach rolnych (w%)
III a	2
III b	7
IV a	16
IV b	27
V	33
VI	15

Zródło: Opracowanie własne na podstawie: „W Gminie Wieniawa”, Wydawca Gmina Wieniawa, 2013, s. 27.

Kompleksowe dane o rolnictwie w Gminie Wieniawa pochodzą z Banku Danych Lokalnych GUS i zostały zebrane na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku. GUS podaje, że były one aktualizowane w roku 2018 (26.07.2021). Autorzy mają świadomość ciągłych zmian zachodzących w tym obszarze działalności gospodarczej w gminie Wieniawa, ale kompleksowe późniejsze dane na ten temat są niedostępne. Ponadto niektóre uwarunkowania prowadzenia produkcji rolnej jak np. jakość gruntów, możliwości inwestowania w rolnictwie czy zatrudnienie przy produkcji rolnej utrwalają się na dłuższy okres.

Gmina Wieniawa ma charakter gminy typowo wiejskiej. Na 1177 gospodarstw domowych gminy, aż 1076 gospodarstw domowych osiągało dochody z działalności rolniczej, z tego 960 gospodarstw domowych utrzymywało się wyłącznie z dochodów z rolnictwa, a 964 gospodarstwa domowe nie osiągało dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza dochodami z działalności rolniczej oraz rentami i emeryturami (tabela 14).

Gospodarstwa rolne w gminie Wieniawa są bardzo rozdrobnione, na 1177 gospodarstw domowych, aż 827 gospodarstw użytkowało zaledwie do 5 ha użytków rolnych, z tego 220 gospodarstw uprawiało nie więcej niż 1 ha użytków rolnych. Jedynie 25 gospodarstw (spośród 1177) użytkowało 15 ha i więcej użytków rolnych (tabela 15).

² Warunki środowiska naturalnego w gminie Wieniawa są szczegółowo opisane w publikacji „W Gminie Wieniawa”, Wydawca Gmina Wieniawa, 2013, s. 27.

Tabela 14. Gospodarstwa domowe w Gminie Wieniawa w 2018 roku (wg źródeł dochodów)

Gospodarstwa domowe z dochodami z różnych źródeł	Liczba gospodarstw
Ogółem liczba gospodarstw domowych w Gminie Wieniawa, w tym:	1177
1) z dochodami z działalności rolniczej	1076
2) z dochodami z emerytur i rent	359
3) z dochodami z pozarolniczej działalności gospodarczej	217
4) z dochodami z pracy najemnej	363
5) z dochodami z innego niezarobkowego źródła poza emeryturą i rentą	213
6) bez dochodów z działalności rolniczej	101
7) bez dochodów z emerytur i rent	818
8) bez dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej	960
9) bez dochodów z pracy najemnej	814
10) bez dochodów z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą	964

Źródło: opracowanie własne na podstawie Danych Banku Danych Lokalnych GUS, [online]; <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#> [dostęp 10.04.2021].

Tabela 15. Gospodarstwa rolne w Gminie Wieniawa w 2018 roku (wg grup obszarowych użytków rolnych)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw
Ogółem	1177
1) gospodarstwa rolne użytkujące do 1 ha włącznie	220
2) gospodarstwa rolne użytkujące od 1 - 5 ha	607
3) gospodarstwa rolne użytkujące od 5 - 10 ha	273
4) gospodarstwa rolne użytkujące od 10 -15 ha	52
5) gospodarstwa rolne użytkujące 15 ha i więcej	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie Danych Banku Danych Lokalnych GUS, [online]; <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#> [dostęp 10.04.2021].

Gospodarstwa rolne w gminie Wieniawa chociaż bardzo rozdrobnione, zachowują wysoki poziom kultury rolnej. Według statystyk, tylko jedno gospodarstwo nie osiąga poziomu wysokiej kultury rolnej.

Spośród użytkowanych 5779,42 ha użytków rolnych uprawianych w gminie Wieniawa zasiewami objętych było 2733,55 ha (prawie 50%). Największą część obsiano zbożami (2483,35 ha) z czego ¼ żytem, na 13,43 ha uprawiano kukurydzę na ziarno, na niespełna 100 ha uprawiano ziemniaki, na 16,34 ha uprawy przemysłowe i tylko na 3,66 ha uprawiano buraki cukrowe (tabela 16).

Tabela 16. Użytkowanie gruntów w gminie Wieniawa w 2018 roku (wg liczby i powierzchni gospodarstw)

Wyszczególnienie	Liczba/powierzchnia gospodarstw
Gospodarstwa domowe ogółem	1177
Gospodarstwa domowe osiągające dochody z produkcji rolnej (szt.):	1076
a) liczba gospodarstw rolnych - użytki rolne w dobrej kulturze	1075
b) liczba gospodarstw rolnych - grunty pod zasiewami	848
c) liczba gospodarstw rolnych - grunty ugorowane	178
d) liczba gospodarstw rolnych - uprawy trwałe	341
e) liczba gospodarstw rolnych - sady ogółem	340
f) liczba gospodarstw rolnych - ogrody przydomowe	373
g) liczba gospodarstw rolnych - łąki trwałe	833
h) liczba gospodarstw rolnych - pastwiska trwałe	35
i) liczba gospodarstw rolnych - lasy i grunty leśne	608
j) liczba gospodarstw rolnych - pozostałe grunty	891
Gospodarstwa rolne ogółem – powierzchnia gruntów ogółem (ha)	5779,42
a) użytki rolne ogółem (ha)	4954,73
b) użytki rolne w dobrej kulturze (ha)	4716,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie Danych Banku Danych Lokalnych GUS, [online]; <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/tablica#> [dostęp 10.04.2021].

Struktura zasiewów w rolnictwie zdeterminowana jest jakością gruntów rolnych. Spośród 1177 gospodarstw domowych w gminie Wieniawa, 843 gospodarstwa uprawiały rośliny, głównie zboża (820 gospodarstw) i ziemniaki (315 gospodarstw).

Na ponad 800 gospodarstw zajmujących się uprawą roślin, zdecydowana większość gospodarstw uprawiała zboża i ziemniaki. Tylko 72 gospodarstwa prowadziły uprawy specjalistyczne - 23 gospodarstwa rolne uprawiały rośliny przemysłowe, 12 buraki cukrowe, a 37 warzywa gruntowe.

Z danych wynika, że w gminie Wieniawa zmniejsza się liczba hodowanych zwierząt gospodarskich, o czym świadczy niewielka liczba gospodarstw hodujących zwierzęta gospodarskie pomimo utrzymywania się z rolnictwa jako przeważającego źródła dochodów gospodarstw domowych w gminie Wieniawa. W 2018 roku tylko 399 gospodarstw hodowało bydło (2238 szt.), 118 trzodę chlewną (1273 szt.), 88 – konie (178 szt.), a 330 gospodarstw hoduje drób (10857 szt.).

W Bazie Danych Lokalnych GUS znajdujemy niewielką ilość informacji o wyposażeniu technicznym gospodarstw rolnych w gminie Wieniawa. Jediną informacją są dane o ilości ciągników rolniczych. Wyposażenie rolników w gminie Wieniawa w ciągniki rolnicze jest dość skromne. Na 1076 gospodarstw rolnych osiągających dochody z rolnictwa, w ciągniki

wyposażonych jest 571 gospodarstw rolnych. Ogółem w gminie Wieniawa zarejestrowano 774 ciągniki rolnicze, co oznacza, że niektóre gospodarstwa dysponują więcej niż 1 ciągnikiem.

3.3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Sytuację gospodarczą na terenie gminy Wieniawa odzwierciedlają wskaźniki związane z przedsiębiorczością i rynkiem pracy.

W latach 2018-2020 na terenie gminy Wieniawa systematycznie wzrastała liczba podmiotów gospodarczych (tabela 17). W 2018 roku, w granicach gminy swoją działalność prowadziło 385 podmiotów, a w 2020 było już ich 421 (wzrost o 9,35%). Największy przyrost odnotowano w sekcji budownictwo – wzrost o 20,79%.

Tabela 17. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 (wg sekcji PKD)

Sektor gospodarki	2018		2019		2020		zmiana 2020/2018	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Ogółem	385	100,00	395	100,00	421	100,00	36	9,35
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	1,82	8	2,03	8	1,90	1	14,29
Przemysł i budownictwo	101	26,23	110	27,85	122	28,98	21	20,79
Pozostała działalność	277	71,95	277	70,13	291	69,12	14	5,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 9.04.2021].

W 2020 roku w strukturze własnościowej ponad 96% stanowiły jednostki sektora prywatnego (tabela 18). W sektorze tym dominowała działalność gospodarcza prowadzona przez osoby fizyczne, która stanowiła 90% jednostek z sektora prywatnego oraz 86,7% wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w gminie.

Tabela 18. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 (wg sektorów gospodarki)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	385	395	421
1. Sektor publiczny - ogółem	8	10	11
a) podmioty państwowe i samorządowe	5	7	7
2. Sektor prywatny – ogółem	376	383	405
a) osoby fizyczne	342	345	365
b) spółki handlowe	6	7	7
c) fundacje	0	0	1
d) stowarzyszenia i organizacje społeczne	10	10	10
3. Podmioty niejednoznacznie sklasyfikowane	1	2	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 9.04.2021].

Analizując podmioty gospodarcze pod kątem rodzajów działalności gospodarczej widzimy, że w 2020 roku co trzecia jednostka gospodarcza (33% podmiotów) zajmuje się handlem (tabela 19). W działalności tej dominuje handel detaliczny 75%, handel hurtowy 13% oraz handel samochodami 12%.

Tabela 19. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 (wg sekcji i działów PKD 2007)

Wyszczególnienie		2018	2019	2020
Sekcja	Ogółem	385	395	421
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	8	8
B	Górnictwo i wydobywanie	1	1	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	34	34	32
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	3	3
F	Budownictwo	64	72	86
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	144	140	139
H	Transport i gospodarka magazynowa	46	47	49
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	9	10	11
J	Informacja i komunikacja	3	3	4
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	5	5
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	3	4
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	10	9	12
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	7	9
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4	4	4
P	Edukacja	9	9	8
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7	7	10
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	8	8
S	Pozostała działalność usługowa	22	25	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 9.04.2021].

Drugim dominującym rodzajem działalności jest budownictwo, w którym działa co piąta firma w gminie Wieniawa (20,5% podmiotów). Na trzecim miejscu znalazł się transport i gospodarka magazynowa (11,6% wszystkich firm), z czego 9 na 10 firm zajmuje się transportem lądowym, a pozostałe magazynowaniem i działalnością usługową wspomagającą transport (3 podmioty) oraz działalnością pocztową i kurierską (dwa podmioty).

Analizując sytuację gospodarczą gminy Wieniawa pod kątem podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych (tabela 20) widzimy, że w 2020 w porównaniu do 2019 roku nastąpił znaczący przyrost nowo powstałych jednostek gospodarczych (wzrost o 45%). W 2019 odnotowano założenie 31 oraz likwidację 20 podmiotów gospodarczych, podczas gdy w 2020 powstało 45 podmiotów, a działalność zakończyło 16 jednostek.

Tabela 20. Podmioty gospodarcze nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 (wg sektorów gospodarki)

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Ogółem podmioty nowo zarejestrowane	29	31	45
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1	1	0
Przemysł i budownictwo	10	15	20
Pozostała działalność	18	15	25
Ogółem podmioty wyrejestrowane	29	20	16
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2	0	0
Przemysł i budownictwo	10	6	6
Pozostała działalność	17	14	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 9.04.2021].

3.3.3. Zatrudnienie poza rolnictwem i bezrobocie rejestrowane

W Gminie Wieniawa poza rolnictwem zatrudnionych jest niewielu mieszkańców (tabela 21), co podkreśla rolniczy charakter gminy. W ogóle w powiecie przysuskim średnio na 1000 mieszkańców w 2018 roku pracowało 105 osób, czyli co dziesiąta osoba. W 2019 roku było to odpowiednio 110 osób. W Gminie Wieniawa wskaźnik ten był o wiele niższy, choć nie najniższy wśród gmin powiatu (tabela 22). Udział osób pracujących w ww. latach stanowił od 11,6% – 12,3% osób w wieku produkcyjnym. W 2019 roku pracujące kobiety stanowią około 52,6% ogółu zatrudnionych w Gminie, natomiast wskaźnik ten dla całego powiatu wynosił 58,9%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie przysuskim, do którego należy Gmina Wieniawa na tle kraju i województwa było o wiele niższe (tabela 23).

Tabela 21. Zatrudnieni mieszkańcy Gminy Wieniawa na tle gmin powiatu przysuskiego w 2018 i 2019 roku (według płci)

Wyszczególnienie	2018				2019			
	Ogółem		M	K	Ogółem		M	K
	liczba	%			liczba	%		
Borkowice	243	5,5	67	176	308	6,7	96	212
Goleniów	381	8,7	199	182	392	8,5	210	182
Kłwów	169	3,8	61	108	156	3,4	44	112
Odrzywół	276	6,3	80	196	267	5,8	80	187
Potworów	326	7,4	149	177	376	8,2	182	194
Przysucha	2 463	56,0	1 037	1 426	2 560	55,5	1 056	1 504
Rusinów	148	3,4	35	113	139	3,0	32	107
Wieniawa	391	8,9	183	208	411	8,9	195	216
Razem	4 397	100,0%	1 811	2 586	4 609	100,0	1 895	2 714

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 6.04.2021].

Tabela 22. Zatrudnieni mieszkańcy Gminy Wieniawa na tle gmin powiatu przysuskiego w 2018 i 2019 roku (na 1000 ludności)

Wyszczególnienie	2018		2019	
	liczba	% względem odniesienia	liczba	% względem odniesienia
Borkowice	56	53,33	72	64,86
Goleniów	83	79,05	86	77,48
Klów	49	46,67	46	41,44
Odrzywół	72	68,57	71	63,96
Potworów	77	73,33	90	81,08
Przysucha	207	197,14	217	195,50
Rusinów	35	33,33	33	29,73
Wieniawa	74	70,48	78	70,27
Odniesienie: średnia dla powiatu	105	100,00	111	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 6.04.2021].

Tabela 23. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie przysuskim na tle kraju i województwa w latach 2018-2019 (w zł)

Wyszczególnienie	Ogółem		Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)	
	2018	2019	2018	2019
POLSKA	4 834,76	5 181,63	100,0	100,0
MAZOWIECKIE	5 888,90	6 248,47	121,8	120,6
Powiat przysuski	3 794,10	4 148,89	78,5	80,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 5.04.2021].

Kolejnym czynnikiem decydującym o możliwościach rozwojowych gminy jest poziom bezrobocia w regionie. Bezrobocie należy zaliczyć do głównych problemów społeczno-gospodarczych każdego regionu ze względu na trwałość tego zjawiska, jego rozmiary i społeczne konsekwencje. Osoba bezrobotna to taka osoba, która obecnie nie pracuje, ale aktywnie poszukuje pracy oraz jest zdolna i gotowa podjąć pracę w celach zarobkowych.

Analizując poziom bezrobocia w powiecie przysuskim (tabela 24) widzimy, że co siódmy bezrobotny zarejestrowany w PUP mieszka w gminie Wieniawa. Udział osób bezrobotnych z gminy Wieniawa wśród bezrobotnych w całym powiecie w latach 2018-2020 był jednym z najwyższych i kształtował się na poziomie 14,6%-14,7%. Niemniej jednak, na przestrzeni lat 2018-2020 sytuacja uległa poprawie. Liczba osób bezrobotnych z gminy Wieniawa spadła o 7,54%, tj. o 39 osób (29 mężczyzn i 10 kobiet).

Poziom bezrobocia w Gminie Wieniawa na tle powiatu przysuskiego i gmin sąsiednich prezentuje tabela 25.

Tabela 24. Bezrobotni w gminach powiatu przysuskiego w latach 2018-2020 (wg płci)

JST	2018				2019				2020			
	Ogółem		M	K	Ogółem		M	K	Ogółem		M	K
	liczba	%			liczba	%			liczba	%		
Borkowice	515	14,65	277	238	487	14,36	266	221	473	14,47	239	234
Goleniów	444	12,63	221	223	444	13,09	228	216	423	12,94	228	195
Klwów	179	5,09	108	71	183	5,40	106	77	195	5,97	114	81
Odrzywół	246	7,00	141	105	273	8,05	155	118	242	7,40	137	105
Potworów	293	8,34	167	126	277	8,17	157	120	272	8,32	157	115
Przysucha	879	25,01	458	421	840	24,77	445	395	822	25,15	433	389
Rusinów	442	12,57	234	208	392	11,56	220	172	364	11,13	200	164
Wieniawa	517	14,71	265	252	495	14,60	252	243	478	14,62	236	242
Powiat	3 515	100,00	1 871	1 644	3 391	100,00	1 829	1 562	3 269	100,00	1 744	1 525

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 8.04.2021].

Tabela 25. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych gminach powiatu przysuskiego w latach 2018-2020 (wg płci)

Bezrobotni zarejestrowani	Wieniawa		Borkowice		Przysucha		Powiat przysuski	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
a) ogółem (%)	15,7	15,2	19,8	19,1	12,1	11,9	13,7	13,5
b) mężczyźni (%)	14,4	13,8	19,3	19,0	11,6	11,5	13,2	13,1
c) kobiety (%)	17,5	17,1	20,5	19,3	12,7	12,4	14,4	13,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 8.04.2021].

3.3.4. Dostępność samorządowej infrastruktury technicznej

Mieszkańcy Gminy Wieniawa w różnym zakresie korzystają z samorządowej infrastruktury technicznej (tabela 26), co wskazuje na konieczność podjęcia działań przez władze samorządowe, mających na celu zwiększenie tej dostępności i wspieranie inicjatyw mieszkańców chroniących środowisko naturalne (podłączenie do sieci kanalizacyjnej i eliminacja zbiorników bezodpływowych, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii). Priorytetowe inwestycje w Gminie winny dotyczyć rozbudowy sieci kanalizacyjnej, co z pewnością poprawi warunki środowiskowe (sytuację ekologiczną) w Gminie.

Tabela 26. Wybrane elementy samorządowej infrastruktury technicznej i poziom jej wykorzystania w Gminie Wieniawa w latach 2018-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2019
Budynki mieszkalne z siecią wodociągową	%	81,6	83,3
Budynki mieszkalne z siecią kanalizacyjną	%	17,2	23,5
Mieszkania wyposażone w instalacje wodociągowe	%	72,7	73,0
Korzystający z instalacji wodociągowej	%	77,4	78,0

Korzystający z instalacji kanalizacyjnej	%	16,8	21,9
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	%	49,03	49,03
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej zarządzanej przez gminę	km	45,5	45,5
Mieszkania wyposażone w centralne ogrzewanie	%	54,1	54,6
Zasoby mieszkaniowe gminy (mieszkania komunalne)	szt.	7	b.d.
Powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych	m ²	384	b.d.
Lokale socjalne	szt.	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL (www.bdl.stat.gov.pl) [dostęp 15.04.2021].

3.4. Infrastruktura z zakresu usług społecznych

3.4.1. Gminne instytucje z zakresu pomocy społecznej

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu wspieranie osób i rodzin w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Instrumentami polityki państwa w tym zakresie są świadczenia w formie pieniężnej (zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy) i niepieniężnej (praca socjalna, składki na ubezpieczenie zdrowotne, pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie się, sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, pobyt w domu pomocy społecznej).

Podstawową instytucją z zakresu pomocy społecznej w gminie Wieniawa jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek ten realizuje zadania w dwóch obszarach. Pierwszy to pomoc społeczna osobom i rodzinom w celu zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach. Drugi to profilaktyka, rozwiązywanie i przeciwdziałanie problemom społecznym.

W zakresie pomocy społecznej GOPS:

- udziela pomocy w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych, pomocy rzeczowej, dożywiania dzieci w szkołach,
- organizuje usługi opiekuńcze w domu chorego, kieruje osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji do domów pomocy społecznej,
- wspiera osoby korzystające z pomocy, realizuje programy osłonowe dla różnych grup wymagających wsparcia, w tym dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W zakresie profilaktyki, rozwiązywania i przeciwdziałania problemom społecznym GOPS opracowuje i realizuje gminną strategię:

- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- przeciwdziałania narkomanii,

- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa zespół interdyscyplinarny, który pomaga w rozwiązywaniu problemów rodzin korzystających z pomocy lub zgłaszanych przez inne instytucje Ponadto Ośrodek prowadzi punkt wsparcia psychologicznego oraz terapeutycznego w zakresie uzależnień i przemocy dla wszystkich mieszkańców gminy, a także włącza się lub organizuje: lokalne wydarzenia kulturalne, wigilię dla osób samotnych z terenu gminy, wydarzenia okazjonalne dla dzieci z rodzin ubogich, z problemami i dla osób niepełnosprawnych, letni wypoczynek dla dzieci, dystrybucję żywności dla mieszkańców gminy z banku żywności. Informacje dotyczące działalności GOPS w Wieniawie w latach 2018-2020 prezentuje tabela 27.

Tabela 27. Informacje dotyczące działalności GOPS w Wieniawie w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba zatrudnionych w GOPS	7	6	9
Liczba opiekunów rodziny	1	1	1
Liczba przeprowadzonych wywiadów środowiskowych	258	230	208
Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia ogółem	188	178	126
Liczba osób, którym udzielono pomocy:	129	124	162
a) finansowej	49	51	101
b) rzeczowej	80	73	61
c) doraźne zastępstwo opiekunów dla osób niesamodzielnich	0	0	0
d) opiekunom osób niepełnosprawnych	0	0	0
e) transportu osób niesamodzielnich	0	0	0
Liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych	4	3	3
Liczba seniorów, którzy korzystają z różnych form aktywizacji społecznej	19	17	19

Źródło: Opracowanie na podstawie danych uzyskanych z UG Wieniawa.

Z danych zaprezentowanych w tabeli 27 wynika, iż mimo wzrostu osób zatrudnionych w GOPS w 2020 roku (w stosunku do lat poprzednich) zmniejszyła się liczba przeprowadzanych wywiadów środowiskowych, wzrosła natomiast liczba osób, którym udzielono pomocy finansowej, a zmniejszyła się liczba osób korzystających z innych form pomocy.

Dzienny Dom Opieki „Senior Wigor”

Zgodnie z definicją Ministerstwa Zdrowia, osoba niesamodzielną „to osoba, która z powodu długotrwałego lub trwałego upośledzenia funkcji organizmu (niepełnosprawności) w następstwie choroby, urazu lub wieku, dla zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych wymaga pomocy osoby drugiej”.

Osoby niesamodzielne to osoby, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego.

Na terenie Gminy Wieniawa w miejscowości Komorów funkcjonuje od grudnia 2015 roku Dzienny Dom Opieki „Senior Wigor”. Jest to placówka, której celem jest świadczenie usług dla seniorów nieaktywnym zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia (głównie osób niepełnosprawnych) w zakresie opieki, wiedzy i aktywności. DDO realizuje zadania w zakresie: usług opiekuńczych, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej dla podtrzymania kondycji psychofizycznej, usług rehabilitacyjnych, zapewnienia posiłku, poradnictwa specjalistycznego, zaspokojenia potrzeb towarzyskich, rekreacyjnych, kulturalnych.

DDO „Senior Wigor” dysponuje 30 miejscami, z których korzysta od kilku lat 19 osób niepełnosprawnych, co daje 63% wykorzystania placówki. W DDO zatrudnionych jest 3 pracowników obsługi oraz 1 osoba na stanowisku kierownika.

Dzienny Opiekun „Maluch+”

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieniawie od 1 marca 2017 roku realizuje zadanie z zakresu opieki nad dziećmi od ukończenia 20 tygodnia życia do 3 roku życia. Powołana w tym celu instytucja Dziennego Opiekuna „Maluch+”:

1. zapewnia dzieciom opiekę w warunkach bytowych zbliżonych do warunków domowych,
2. zapewnia zbilansowane wyżywienie odpowiadające potrzebom danego wieku rozwojowego,
3. gwarantuje dzieciom właściwą opiekę pielęgnacyjną oraz edukacyjną,
4. prowadzi zajęcia opiekuńczo-wychowawcze, uwzględniające rozwój psychomotoryczny dzieci, właściwych do wieku dziecka³.

W instytucji pracuje dwóch opiekunów, którzy mogą sprawować opiekę maksymalnie nad 10 dziećmi. Z usług Dziennego Opiekuna w 2018 i 2020 roku korzystało po 10 dzieci, a w 2019 11. Na realizację zadań z zakresu opieki nad dziećmi do lat 3, w 2018 i 2019 roku gmina otrzymała po 18 000 zł dofinansowania z programu Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej Maluch+.

3.4.2. Placówki świadczące usługi edukacyjne

Zapewnienie warunków dla realizacji prawa do korzystania z wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-5 lat oraz spełnienia obowiązku odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego dla dziecka w wieku 6 lat jest zadaniem własnym gminy. Wymienione powinności gmina realizuje przy wykorzystaniu 3 placówek wychowania przedszkolnego: Przedszkola Publicznego oraz dwóch oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych

³ Strona internetowa Gminy Wieniawa,

https://www.gminawieniawa.pl/asp/pl_start.asp?typ=14&menu=92&strona=1&sub=33&subsub=35&subsubsub=39 [dostęp 10.04.2021].

(w Publicznej Szkole Podstawowej z klasami sportowymi im. Jana Kochanowskiego w Wieniawie oraz w Szkole Podstawowej w Sokolnikach Mokrych).

W roku 2018 odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3-6 lat wynosił 75,4%, a w 2019 80,9%. W 2018 na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego przypadało 1,60 dziecka w wieku 3-5 lat. W związku ze zwiększeniem liczby miejsc w Przedszkolu Publicznym w Wieniawie wskaźnik ten w 2019 spadł do poziomu 1,30. Średnia liczba dzieci w grupie przedszkolnej w Przedszkolu Publicznym w Wieniawie wyniosła w 2018 i 2019 23 dzieci, a w 2020 22,6 dziecka. Realizowane w przedszkolu projekty edukacyjne (wymienione w tabeli 28) miały charakter ogólnopolski, nie wymagały finansowania. Placówki wychowania przedszkolnego w gminie Wieniawa w latach 2018-2020 nie realizowały zajęć poza programem dla dzieci przedszkolnych.

Tabela 28. Realizacja wychowania przedszkolnego w gminie Wieniawa w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba miejsc dla dzieci w Przedszkolu Publicznym w Wieniawie	98	115	115
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) uczęszczających do Przedszkola Publicznego w Wieniawie	92	115	113
Liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) uczęszczających do przedszkoli niepublicznych w Gminie Wieniawa	1	0	0
Liczba dzieci uczęszczających do oddziałów przedszkolnych w PSP w Wieniawie	0 a – 15 0 b – 24	0 a – 21 0 b – 19	0 a – 24 0 b – 22
Projekty edukacyjne realizowane w przedszkolu	1. Narodowe czytanie 2. Mały miś w świecie literatury	1. Narodowe czytanie 2. Przedszkole talentów 3. Mamo tato wołę wodę 4. Góra grosza	1. Narodowe czytanie 2. Akademia Przedszkolaka 3. Szkoła do hymnu 4. sadyMY 5. Razem na święta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z UG w Wieniawie.

Edukacja publiczna należy do zadań własnych gminy, co wynika z art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713). Współczynnik skolaryzacji brutto dla gminy Wieniawa w 2018 roku wynosił 90,22% a w 2019 wzrósł do poziomu 90,43%. Na terenie gminy Wieniawa funkcjonują 3 placówki szkolnictwa podstawowego tj.:

- Publiczna Szkoła Podstawowa z klasami sportowymi im. Jana Kochanowskiego w Wieniawie,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna w Pogroszynie,
- Szkoła Podstawowa w Sokolnikach Mokrych.

Pierwsza prowadzona jest przez jednostkę samorządu gminnego, pozostałe przez inne organizacje. Do szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie gminy Wieniawa w 2018 roku uczęszczało 510 dzieci, w 2019 459, a w 2020 462 uczniów. Na jeden oddział w szkołach podstawowych przypada średnio 17 uczniów. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba dzieci w wieku szkolnym uczęszczających do szkół podstawowych w gminie Wieniawa spadła o 9,41%, podczas gdy liczebność populacji gminy w wieku 7-15 lat wzrosła o 2,44%. Wykazana rozbieżność wskazuje na rosnący odsetek dzieci, które edukację na poziomie podstawowym odbywają w placówkach zlokalizowanych poza gminą. W 2018 roku 95,68% dzieci w wieku 7-15 lat (z gminy Wieniawa) uczęszczało do placówek zlokalizowanych na terenie gminy, podczas gdy w 2020 odsetek ten spadł do poziomu 84,62%. Podobnie, w 2018 82,93% dzieci w wieku 7-15 lat uczęszczało do PSP w Wieniawie, a w 2020 odsetek ten spadł do poziomu 72,53%.

PSP w Wieniawie w latach 2018-2020 realizowała szereg projektów edukacyjnych oraz posiadała bogatą i zróżnicowaną ofertę zajęć pozalekcyjnych dla dzieci szkolnych (tabela 29). Realizowane projekty finansowane były ze środków pochodzących z budżetu państwa i środków Unii Europejskiej. Dodatkowo organizowano konkursy i olimpiady przedmiotowe, sportowe, plastyczne i muzyczne (brak możliwości oszacowania liczby uczestników). W roku szkolnym 2017/2018 w konkursie/olimpiadzie przedmiotowej na szczeblu rejonowym brał udział jeden uczeń, a w 2018/2019 dwóch uczniów.

Tabela 29. Realizacja edukacji publicznej w gminie Wieniawa w latach 2018-2020

Aktywności	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Rodzaje zajęć pozalekcyjnych dla dzieci szkolnych	koło humanistyczne koło języka niemieckiego koło polonistyczne koło biologiczne zajęcia sportowe zajęcia w ramach projektu Nowoczesne Metody Kształcenia Uczniów w Gminie Wieniawa: eksperyment z przyrody, matematyki, zajęcia z informatyki robotyka, zajęcia wyrównawcze z matematyki, zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	koło informatyczne koło języka niemieckiego koło matematyczne zajęcia sportowe zajęcia w ramach projektu Nowoczesne Metody Kształcenia Uczniów w Gminie Wieniawa: eksperyment z przyrody, matematyki, zajęcia z informatyki robotyka, zajęcia wyrównawcze z matematyki, zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. dodatkowe zajęcia z języka polskiego	zajęcia kształtujące kreatywność: plastyka, technika, matematyka, geografia, muzyka, język polski, zajęcia pozalekcyjne z informatyki, dodatkowe zajęcia z języka polskiego dla uczniów
Projekty edukacyjne realizowane w PSP w Wieniawie	Projekt Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa Program Szkolny Klub Sportowy (grupa dziewcząt i chłopców) Program powszechnej nauki pływania „Umiem pływać” (kl. I) Program profilaktyczny, antynikotynowy „Bieg po zdrowie” kl. IV PSP	Erasmus Nowoczesne Metody Kształcenia Uczniów w Gminie Wieniawa Program – Szkolne Koło Sportowe Programy profilaktyczne	

	Kampania profilaktyczno – edukacyjna kierowana dla uczniów, nauczycieli i rodziców „Bądźmy poszukiwaczami autoritetów” kl. IV – VIII PSP i III G Program edukacyjny „Trzymaj formę” klasy V – VIII - Kształtowanie prozdrowotnych nawyków. Projekt „II Szkolne dni profilaktyki” kl IV – VIII i III G Projekt „Wspólne kroki w cyberświecie” cykl 10 zajęć dla klasy III PSP Program „Znajdź właściwe rozwiązanie” klasy IV – VI Kampania społeczna „Bądź kumplem, nie dokuczaj” Program profilaktyczno-wychowawczy realizowany przez świetlicę szkolną „Dam sobie radę”		
--	---	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Wieniawa.

W tabeli 30 porównano średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty dla szkół zlokalizowanych na terenie gminy Wieniawa ze średnimi wynikami osiąganymi przez szkoły gmin ościennych, powiatu przysuskiego i województwa mazowieckiego.

Tabela 30. Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w placówkach oświatowych w Gminie Wieniawa w latach 2019-2020 (w %)

Nazwa szkoły	Przedmiot					
	Język polski		Matematyka		Język angielski	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Publiczna Szkoła Podstawowa z klasami sportowymi im. Jana Kochanowskiego w Wieniawie	56	60	39	43	43	38
Niepubliczna Szkoła Podstawowa Specjalna w Pogroszynie	-	33	-	23	-	21
Średni wynik gminy Wieniawa	56	55	39	40	43	35
Średni wynik gminy Przysucha	59	61	44	49	53	54
Średni wynik gminy Borkowice	47	49	26	36	34	39
Średni wynik w powiecie przysuskim	54	54	39	41	44	42
Średni wynik w województwie mazowieckim	67	62	50	51	65	59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie.

Z danych zawartych w tabeli 30 wyraźnie wynika, że uczniowie PSP w Wieniawie z egzaminu ósmoklasisty zarówno w 2019, jak i 2020 roku osiągnęli wyniki znacznie poniżej średniej województwa. Przy czym z roku na rok widoczne jest podwyższenie średniego wyniku procentowego PSP w Wieniawie z poszczególnych przedmiotów (z wyjątkiem języka obcego). Ponadto, w roku 2020 do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 8 uczniów z Niepublicznej Szkoły Podstawowej Specjalnej w Pogroszynie. Średnie wyniki uzyskane z matematyki przez szkoły z terenu gminy Wieniawa są zbliżone do średnich wyników procentowych placówek z terenu powiatu przysuskiego. W przypadku języka polskiego

uzyskane wyniki przemawiają na korzyść szkół z gminy Wieniawa. Największy rozdzźwięk pomiędzy wynikami odnotowano w przypadku egzaminu z języka angielskiego. Świadczy to o niższym poziomie nauczania języków obcych w szkołach gminy Wieniawa niż w innych placówkach powiatu przysuskiego, czy województwa mazowieckiego. Porównując, średnie wyniki uczniów ze szkół gminy Wieniawa z wynikami uzyskanymi w gminach ościennych, należy stwierdzić, że utrzymywały się na przeciętnym poziomie tzn. były wyższe niż w gminie Borkowice, a niższe niż w Przysusze.

Dla organizacji szkolnictwa istotna jest ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, Dz.U. z 2020 r., poz. 910 z późn. zm). Z przepisów ustawy wynika nie tylko obowiązek zapewnienia odpowiedniej infrastruktury w granicach gminy, ale też zlokalizowania jej w odpowiedniej odległości od miejsca zamieszkania uczniów. Zgodnie z postanowieniami art. 39 ust. 2 Ustawy, droga dziecka do placówki szkolnej nie może przekraczać 3 km (w przypadku dzieci uczęszczających do przedszkoli i uczniów klas I-IV szkół podstawowych) oraz 4 km w przypadku uczniów starszych. W przeciwnym wypadku, gmina zobowiązana jest do zorganizowania bezpłatnego transportu lub zwrotu kosztów przejazdu dziecka środkami transportu publicznego. W sytuacji nieprzekroczenia wspomnianych odległości organizacja bezpłatnego transportu to kwestia dobrowolności. Gmina Wieniawa sfinansowała w roku szkolnym 2017/2018 dojazd do szkoły lub przedszkola 344 uczniów, w 2018/2019 – 353, w 2019/2020 – 320, a w 2020/2021 – 316 dzieci przedszkolnych i szkolnych.

3.4.3. Placówki z zakresu kultury i sportu

Na terenie gminy Wieniawa funkcjonuje Gminne Centrum Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna oraz Filia Biblioteczna w Skrzynnie. Zakres aktywności wspomnianych instytucji kultury i sportu przedstawiono w tabeli 31.

Tabela 31. Działalność instytucji kultury i sportu z terenu gminy Wieniawa w latach 2018-2020

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Rodzaje zajęć organizowanych w Gminnym Centrum Kultury i Sportu	taniec nowoczesny dla dzieci taniec nowoczesny dla młodzieży aerobik dla pań, nauka gry na keyboardzie nauka gry na akordeonie zajęcia wokalne nauka gry na gitarze	taniec nowoczesny dla dzieci „Mamy czas”- spotkania rodziców z dziećmi nauka gry na gitarze taniec nowoczesny dla młodzieży aerobik dla pań, nauka gry na keyboardzie nauka gry na akordeonie zajęcia wokalne zajęcia kulinarne dla seniorów warsztaty plastyczne dla dzieci warsztaty z gry na bębenu	taniec nowoczesny dla dzieci taniec nowoczesny dla młodzieży aerobik dla pań, nauka gry na keyboardzie nauka gry na akordeonie zajęcia wokalne nauka gry na gitarze „Mamy czas”- spotkania rodziców z dziećmi
Liczba osób uczestniczących w poszczególnych zajęciach organizowanych w Gminnym	280	300	150

Centrum Kultury i Sportu			
Liczba wypożyczeń z bibliotek w Gminie Wieniawa	7576	8541	5001

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z Urzędu Gminy Wieniawa.

W latach 2018-2020 GCKiS w Wieniawie posiadało zróżnicowaną ofertę zajęć zarówno dla dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych, w tym seniorów. Ponadto, w 2018 roku zorganizowano kurs kulinarny i komputerowy dla dorosłych, a w 2019 dodatkowo kurs wokalny. We wspomnianych kursach w 2018 uczestniczyło 30 osób, a w 2019 - 60.

W gminie Wieniawa na jedną placówkę biblioteczną przypada niespełna 1 800 osób. W 2018 roku księgozbiór bibliotek liczył 26 065 woluminów, a w 2019 25 821 pozycji. Ze wspomnianych zbiorów każdego roku korzystało ponad 500 osób. Oznacza to, że jeden czytelnik w 2018 roku wypożyczył 13 woluminów, a w 2019 16. Biblioteka Publiczna w Wieniawie poza udostępnianiem zbiorów, prowadzi Izbę Pamięci, organizuje konkursy oraz wystawy dorobku lokalnych artystów. Dysponuje również salą komputerową z dwoma stanowiskami z dostępem do Internetu dedykowanymi czytelnikom.

3.4.4. Organizacje pozarządowe

Na terenie gminy Wieniawa funkcjonują następujące organizacje integrujące lokalną społeczność:

- Klub Koła Gospodyń Wiejskich w Wieniawie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Sokolnikach Suchych,
- Lokalne Stowarzyszenie Kobiet Skrzywno,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Pogroszyn,
- Stowarzyszenie Koła Gospodyń Wiejskich „Rykowianki”,
- Stowarzyszenie Oświatowe,
- Stowarzyszenie Koła Kobiet Znad Zalewu,
- Stowarzyszenie Viribus Unitis,
- Klub Seniora w Wieniawie,
- Zespół Folklorystyczny „Wieniawa”.

Wszystkie ww. stowarzyszenia, Koła Gospodyń Wiejskich, Klub Seniora oraz Zespół Folklorystyczny w Wieniawie aktywnie współpracują z Gminnym Centrum Kultury i Sportu w Wieniawie. Biorą udział w imprezach kulturalnych takich jak: dożynki gminne, wianki, przegląd kapel i zespołów śpiewaczych im. Stanisława Stępniaaka, Jarmarki Skrzyneckie, Bieg 3 maja, Święto Odzyskania przez Polskę Niepodległości. Ponadto w czasie ferii zimowych i wakacji prowadzą różnego rodzaju warsztaty np. plastyczne, kulinarne.

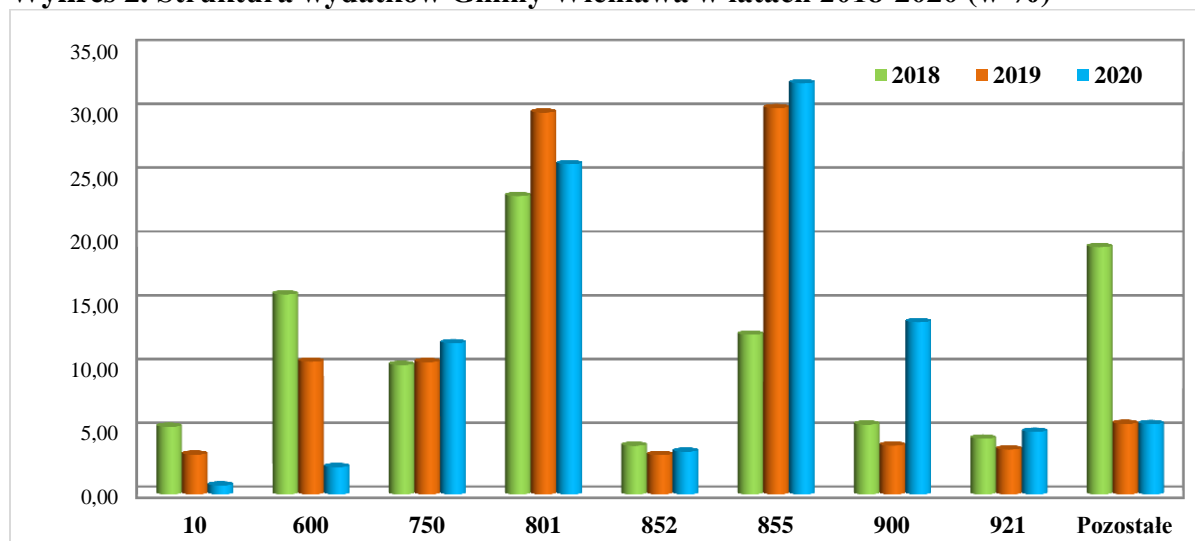
3.5. Uwarunkowania finansowe – zasoby finansowe i kierunki wydatków Gminy Wieniawa

W latach 2018-2020 dochody budżetowe Gminy Wieniawa oscyływały w granicach 24-26 mln zł, z czego zdecydowaną większość stanowiły dochody uzupełniające z budżetu państwa w formie dotacji celowych i subwencji ogólnej (70-75%). Dominującymi kierunkami wydatków budżetowych były kolejno następujące działy klasyfikacji budżetowej: Rodzina, Oświata i wychowanie oraz Transport i łączność (wykres 2). Strukturę wydatków w tych podziałkach klasyfikacyjnych zaprezentowano odpowiednio na wykresie 3 i 4.

Wydatki w dziale Rodzina w badanych latach były to odpowiednio kwoty: 3.831.507,70 zł w 2018 roku (12,51% łącznych wydatków budżetowych Gminy w tym roku), 8.702.461,95 zł w 2019 roku (30,26% łącznych wydatków budżetowych Gminy w tym roku) i 9.471.326,07 zł w 2020 roku (32,20% łącznych wydatków budżetowych). Środki te przeznaczone były na wypłatę świadczeń i wspieranie rodzin, a ich struktura była zmienna.

Wydatki na Oświatę i wychowanie to odpowiednio: 7.155.352,31 zł w 2018 roku (23,37% łącznych wydatków budżetowych Gminy w tym roku), 8.603.542,52 zł w 2019 roku (29,92% łącznych wydatków budżetowych w tym roku) i 7.608.576,60 zł w 2020 roku (25,87% łącznych wydatków budżetowych Gminy w tym roku). Wydatki te były przede wszystkim związane z funkcjonowaniem Szkoły Podstawowej w Wieniawie i Przedszkola i miały tendencję rosnącą.

Wykres 2. Struktura wydatków Gminy Wieniawa w latach 2018-2020 (w %)

Legenda: **Działy klasyfikacji budżetowej**

010 – Rolnictwo i leśnictwo

600 – Transport i łączność

750 – Administracja publiczna

801 – Oświata i wychowanie

852 – Pomoc społeczna

855 – Rodzina

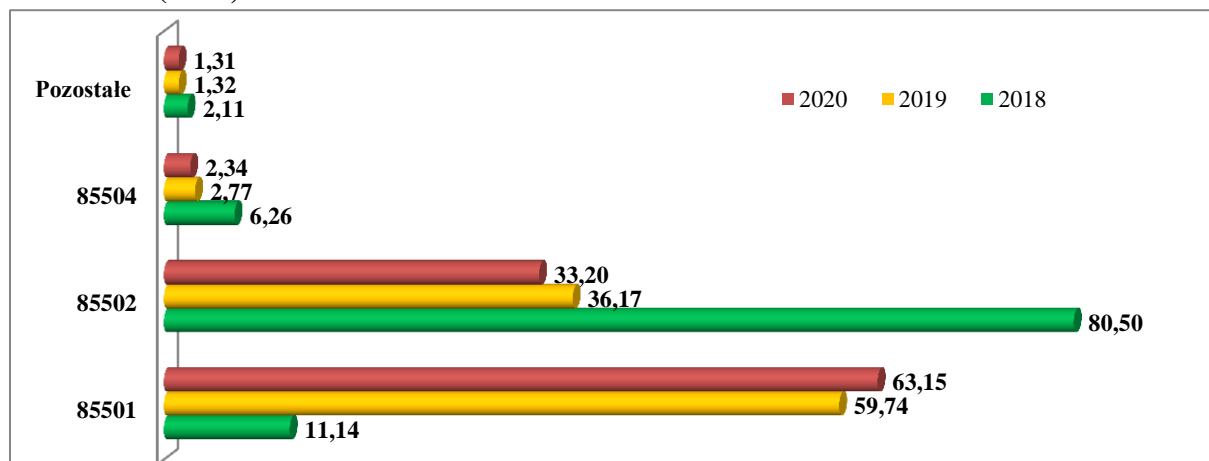
900 – Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

926 – Kultura fizyczna

Źródło: opracowanie własne w oparciu o informacje ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Wieniawa za lata 2018-2020.

Wykres 3. Struktura wydatków w dziale Rodzina w budżecie Gminy Wieniawa w latach 2018-2020 (w %)

Legenda: **Rozdziały klasyfikacji budżetowej**

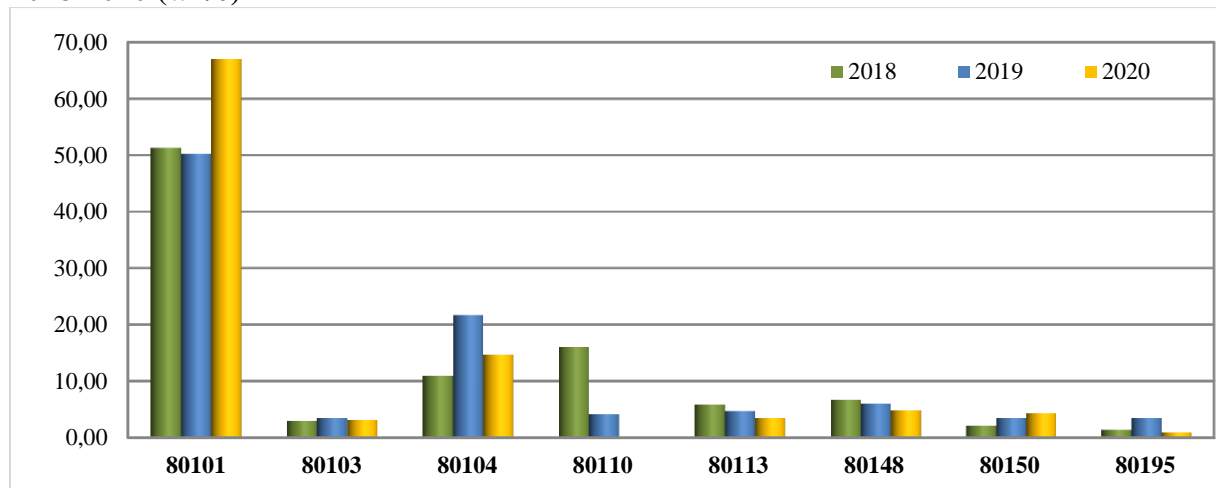
85501 – Świadczenia wychowawcze

85502 – Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego

85504 – Wspieranie rodziny

Źródło: opracowanie własne w oparciu o informacje ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Wieniawa za lata 2018-2020.

Wykres 4. Struktura wydatków na oświatę i wychowanie w Gminie Wieniawa w latach 2018-2020 (w %)

Legenda: **Rozdziały klasyfikacji budżetowej**

80101 – Szkoła podstawowa

80103 – Oddziały przedszkolne w szkole podstawowej

80104 – Przedszkole

80110 – Gimnazjum

80113 – Dowożenie uczniów

80148 – Stołówki szkolne i przedszkolne

80150 – Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych

80195 – Pozostała działalność

Źródło: opracowanie własne w oparciu o informacje ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Wieniawa za lata 2018-2020.

Z punktu widzenia przeprowadzanej analizy istotne znaczenie – mimo że ich udział w wydatkach budżetowych gminy Wieniawa w badanym okresie wynosił odpowiednio: 3,81%; 3,08% i 3,35% - mają również wydatki poniesione w dziale 852 – Pomoc społeczna. Wysokość i strukturę tych wydatków zaprezentowano w tabeli 32.

Z danych zaprezentowanych w tabeli wynika, że badanym okresie (ze szczególnym naciskiem na rok 2020) wyraźnie zmniejszyły się wydatki Gminy na utrzymanie Domu Pomocy Społecznej i dożywianie, co może mieć związek z pandemią Sars-Cov-2. Zwiększyły się natomiast wydatki na wypłatę zasiłków stałych i usługi opiekuńcze.

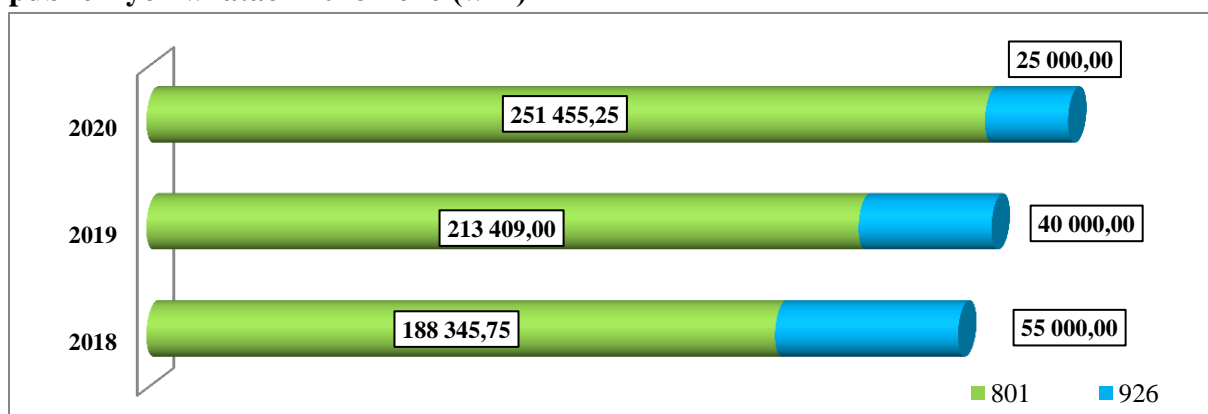
Tabela 32. Wydatki budżetowe Gminy Wieniawa w dziale 852 - Pomoc społeczna w latach 2018-2020 (w zł)

Wyszczególnienie		2018		2019		2020	
Rozdział	Nazwa	Kwota	%	Kwota	%	Kwota	%
Ogółem		1 167 157,50	3,81	886 231,34	3,08	984 800,78	3,35
85202	domy pomocy społecznej	120 299,38	0,39	107 676,67	0,37	76 907,44	0,26
85213	składki zdrowotne	30 277,89	0,10	10 189,80	0,04	12 103,56	0,04
85214	zasiłki okresowe	30 208,10	0,10	26 898,94	0,09	32 723,74	0,11
85216	zasiłki stałe	113 865,44	0,37	127 502,86	0,44	148 243,05	0,50
85219	ośrodek pomocy społecznej	267 646,78	0,87	254 483,62	0,88	307 898,30	1,05
85228	usługi opiekuńcze	23 141,65	0,08	25 360,35	0,09	41 316,08	0,14
85230	pomoc - dożywianie	55 126,70	0,18	47 348,20	0,16	39 804,80	0,14
85295	pozostała działalność	526 591,56	1,72	286 770,90	1,00	325 803,81	1,11

Źródło: opracowanie własne w oparciu o informacje ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Wieniawa za lata 2018-2020.

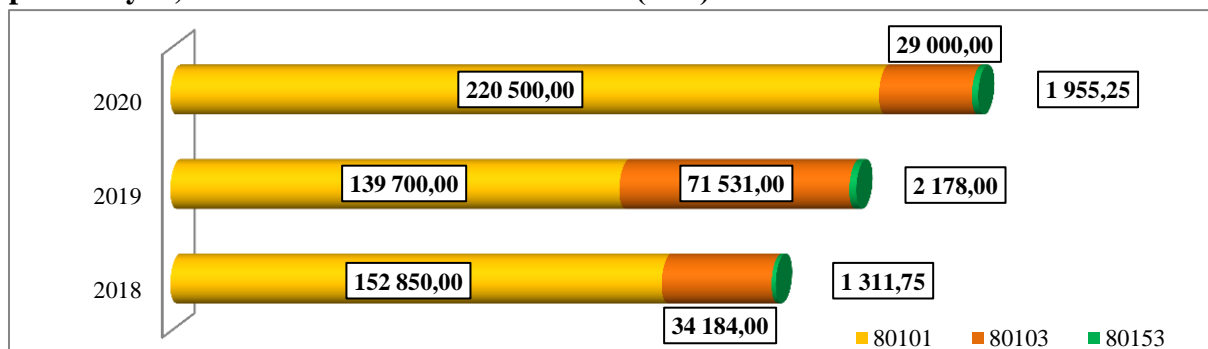
Środki finansowe przekazywane przez Gminę Wieniawa podmiotom spoza sektora finansów publicznych (SFP) stanowiły niewielką część łącznych jej wydatków budżetowych (wykres 5). W 2018 roku było to 0,79% (nieco ponad 243,3 tys. zł), w 2019 – 0,88% (nieco ponad 253,4 tys. zł), a w roku 2020 – 0,94% (blisko 276,5 tys. zł). Przeznaczone były one dla podmiotów realizujących zadania z zakresu oświaty i wychowania (dział 801) oraz kultury fizycznej (dział 926). Strukturę największej puli środków cyklicznie przekazywanych z budżetu Gminy Wieniawa podmiotom spoza SFP prezentuje wykres 6.

Wykres 5. Wydatki z budżetu Gminy Wieniawa dla podmiotów spoza sektora finansów publicznych w latach 2018-2020 (w zł)

Źródło: opracowanie własne w oparciu o informacje ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Wieniawa za lata 2018-2020.

Wykres 6. Wydatki z budżetu Gminy Wieniawa dla podmiotów spoza sektora finansów publicznych, w dziale 801 w latach 2018-2020 (w zł)

Legenda: **Rozdziały klasyfikacji budżetowej**

80101 – Szkoła podstawowa

80103 – Oddziały przedszkolne w szkole podstawowej

80153 – Zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych

Źródło: opracowanie własne w oparciu o informacje ze sprawozdań z wykonania budżetu Gminy Wieniawa za lata 2018-2020.

4. Diagnoza stanu i identyfikacja potrzeb z zakresu usług społecznych w Gminie Wieniawa

4.1. Próba badawcza

Badania ankietowe prowadzone były w trzech grupach osób, którymi były:

- a) **Ankieta nr 1 - Osoby kreujące rzeczywistość/decyzyjne w Gminie Wieniawa** (adresaci: wójt Gminy, zastępca wójta, sekretarz, skarbnik, kierownicy referatów, radca prawny, kierownik USC, pracownik itp. kadrowych, przewodniczący Rady Gminy i pozostali radni, sołtysi (Brudnów, Głogów, Jabłonica, Kamień Duży, Kłudno, Kochanów Wieniawski, Komorów, Koryciska, Plec, Pogroszyn, Romualdów, Ryków, Skrzynno, Sokolniki Mokre, Sokolniki Suche, Wieniawa, Wola Brudnowska, Wydrzyn, Zagórze, Zawady, Żuków (jeśli sołtys jest radnym zostanie objęty badaniem w ramach poprzedniej grupy), dyrektor Szkoły Podstawowej i przedstawiciele Rady Rodziców (osoby wchodzące w skład Prezydium), dyrektor Publicznego Przedszkola i przedstawiciele Rady Rodziców, dyrektor Gminnego Centrum Kultury i Sportu, dyrektor Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, dyrektor Dziennego Domu Seniora Wigor, kierownik Klubu Malucha, kierownik Zakładu Usług Komunalnych, kierownik Centrum Usług Wspólnych, proboszcz Parafii Rzymsko-Katolickiej, dyrektor przychodni, kierownik Posterunku Policji, szef Gminnego Oddziału ZOSP w Wieniawie, osoby z Klubu Wolontariusza, osoby z Zespołu Ludowego Wieniawa, aktywna młodzież),
- b) **Ankieta nr 2 - Podmioty świadczące usługi społeczne w Gminie Wieniawa** (adresaci, to pracownicy takich podmiotów, jak: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Szkoła Podstawowa, Przedszkole, Dzienny Dom Seniora, Klub Malucha, Zakład Usług Komunalnych, Centrum Usług Wspólnych, Gminne Centrum Kultury i Sportu, Przychodnia Zdrowia, organizacje pożytku publicznego, organizacje charytatywne itp. świadczące usługi z zakresu edukacji i wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów),
- c) **Ankieta nr 3 - Mieszkańcy Gminy Wieniawa.**

Liczbę i strukturę ankietowanych zaprezentowano w tabeli 32. Zauważone korelacje dotyczące badanych są następujące:

- **Ankieta nr 1** - Między dwiema cechami charakteryzującymi respondentów wystąpiła istotna statystycznie ($p = 0,017$) korelacja. Wartość współczynnika korelacji pomiędzy wykształceniem a miejscem zamieszkania wynosi - 0,375 (korelacja ujemna, umiarkowana). Wskazuje to na „elitarność” pewnych miejscowości Gminy, które są atrakcyjniejsze dla osób z wyższym wykształceniem. Może to wskazywać na rozwarstwienie między rolniczą i pozarolniczą częścią Gminy lub podział między autochtonami a nowo zamieszkałymi mieszkańcami Gminy,
- **Ankieta nr 2** – Analiza współzależności wykazuje na kilka obszarów istotnych statystycznie korelacji. W pytaniu dotyczącym dostępność usług społecznych

świadczonych w Gminie Wieniawa wystąpiła istotna statystycznie ($p = 0,049$) korelacja pomiędzy miejscem rejestracji podmiotu a opinią na temat promocji i ochrony zdrowia (współczynnik korelacji wynosi $-0,272$ - korelacja ujemna, niska). Oznacza to, iż respondenci podmiotów zarejestrowanych poza gminą ocenili dostępność usług społecznych w zakresie promocji i ochrony zdrowia krytyczniej niż podmioty zarejestrowane w Gminie. W odpowiedziach respondentów na pytanie o jakość usług społecznych istotna statystycznie ($p = 0,033$) korelacja wystąpiła pomiędzy miejscem rejestracji podmiotu a opinią na temat jakości usług społecznych świadczonych w Gminie w zakresie edukacji publicznej (współczynnik korelacji wynosi $-0,293$ - korelacja ujemna, niska). Oznacza to, iż respondenci podmiotów zarejestrowanych poza gminą, oceniali jakość usług społecznych w zakresie edukacji publicznej krytyczniej niż podmioty zarejestrowane w Gminie. W odpowiedziach respondentów na pytanie o zakres brakujących usług społecznych w Gminie Wieniawa istotna statystycznie ($p = 0,035$) korelacja wystąpiła pomiędzy miejscem rejestracji podmiotu a opinią na temat brakujących usług społecznych świadczonych w Gminie w zakresie edukacji publicznej (współczynnik korelacji wynosi $-0,291$ - korelacja ujemna, niska). Oznacza to, iż respondenci podmiotów zarejestrowanych poza gminą, wskazywali na brak usług społecznych w zakresie edukacji publicznej wyraźniej niż podmioty zarejestrowane w Gminie. W odpowiedziach respondentów na pytanie o ocenę wybranych usług społecznych świadczonych w Gminie Wieniawa zauważalna jest istotna statystycznie ($p = 0,028$) korelacja pomiędzy miejscem świadczenia usług w Gminie a opinią na temat oferty zorganizowanej przez Gminę opieki dla dzieci poniżej 3 roku życia (współczynnik korelacji wynosi $-0,301$ - korelacja ujemna, niska). Oznacza to, iż respondenci podmiotów świadczących usługi społeczne w sołectwach oceniali ofertę zorganizowaną przez Gminę opieki dla dzieci poniżej 3 roku życia krytyczniej od podmiotów świadczących usługi w Wieniawie.

- **Ankieta nr 3** – Między poszczególnymi cechami charakteryzującymi respondentów wystąpiły istotne statystycznie korelacje. Wartość współczynnika korelacji pomiędzy wykształceniem a płcią wynosi $-0,190$ (korelacja ujemna, słaba $p = 0,001$). Oznacza to, iż ankietowani mężczyźni charakteryzowali się niższym poziomem wykształcenia niż kobiety. Również mężczyźni gorzej od kobiet oceniali sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego – współczynnik korelacji $-0,172$ (korelacja ujemna, słaba, $p = 0,002$). Poziom wykształcenia respondentów wraz ze wzrostem wieku malał. Współczynnik korelacji $-0,288$ (korelacja ujemna, niska, zależność wyraźna $p = 0,001$). Również starsze osoby (tj. respondenci wraz ze wzrostem wieku) krytyczniej oceniali sytuację materialną swojego gospodarstwa domowego. Współczynnik korelacji $-0,289$ (korelacja ujemna, niska, zależność wyraźna $p = 0,001$). Respondenci z wyższym poziomem wykształcenia lepiej oceniali sytuację materialną gospodarstwa domowego. Współczynnik korelacji $0,401$ (korelacja dodatnia, umiarkowana, zależność istotna $p = 0,001$). Osoby zamieszkałe w Sołectwach gorzej oceniały sytuację materialną gospodarstwa domowego od osób zamieszkałych w miejscowości Wieniawa. Współczynnik korelacji $-0,121$ (korelacja ujemna, słaba, $p = 0,034$).

Tabela 32. Liczba i struktura ankietowanych (wg ankiet)

Wyszczególnienie	Ankieta nr 1
Liczba badanych	40
Struktura ankietowanych wg:	
a) płci	100,0
➤ kobiety	82,5
➤ mężczyźni	17,5
b) wieku	100,0
➤ 20-40	2,5
➤ 25-40	45,0
➤ 41-60	47,5
➤ 61-65	5,0
c) wykształcenia	100,0
➤ podstawowe	0,0
➤ zawodowe	0,0
➤ średnie	22,5
➤ policealne	10,0
➤ wyższe	67,5
d) zamieszkania	100,0
➤ Wieniawa	22,5
➤ sołectwa	77,5

Wyszczególnienie	Ankieta nr 2
Liczba badanych	57
Struktura ankietowanych wg:	
a) miejsca świadczenia usług	100,0
➤ Wieniawa	73,7
➤ Sołectwa	24,6
➤ Wieniawa, Sołectwa	1,7
b) miejsca rejestracji	100,0
➤ Gmina Wieniawa	94,7
➤ poza gminą	5,3
c) podmiotu świadczącego usługi	100,0
➤ JOG	93,0
➤ OPR	3,5
➤ spoza SFP	3,5
d) obszaru usług	100,0
➤ edukacja przedszkolna	15,8
➤ edukacja szkolna	64,9
➤ pomoc społeczna i wsparcie niepełnosprawn.	10,5
➤ inne	8,8

Wyszczególnienie	Ankieta nr 3
Liczba badanych	310
Struktura ankietowanych wg:	
a) płci	100,0
➤ kobiety	69,7
➤ mężczyźni	30,3
b) wieku	100,00
➤ do 13	1,61
➤ 14-19	2,26
➤ 20-24	6,77
➤ 25-40	42,90
➤ 41-60	33,87
➤ 61-65	6,77
➤ 66-70	4,52
➤ pow. 70	1,29
c) wykształcenia	100,0
➤ podstawowe	12,90
➤ średnie	41,29
➤ policealne	9,03
➤ wyższe	36,77
d) zamieszkania	100,00
➤ Wieniawa	29,35
➤ sołectwa	70,65
e) sytuacja materialna	100,00
➤ bardzo zła	3,55
➤ średnia	40,65
➤ dobra	50,00
➤ bardzo dobra	5,81

4.2. Podsumowanie przeprowadzonych badań

4.2.1. Osoby kreujące rzeczywistość/decyzyjne w Gminie Wieniawa (Ankieta nr 1)

1. Opinia respondentów na temat atrakcyjności Gminy Wieniawa wykazała, że najwyższą pozytywną akceptacją cieszą się warunki do zamieszkania w Gminie Wieniawa, dobrze ocenione zostały również warunki środowiskowe Gminy i stosunki międzyludzkie. Najwięcej negatywnych opinii respondentów dotyczyło zaangażowania mieszkańców na rzecz rozwoju Gminy. Dostrzeżono niedostateczną ofertę spędzania wolnego czasu oraz niską aktywność społeczną mieszkańców.
2. Ocena dostępności usług społecznych świadczonych w Gminie Wieniawa wykazała, że najwyższej oceniono dostępność do usług społecznych w obszarze kultury, w zakresie polityki prorodzinnej, w zakresie kultury fizycznej i turystyki oraz edukacji publicznej. Najwięcej negatywnych opinii respondentów zebrała kategoria dotycząca obszaru przeciwdziałania bezrobociu i usług społecznych pobudzających aktywność obywatelską, a także w zakresie usług wspierania osób niepełnosprawnych oraz mieszkalnictwa. Wysoki odsetek respondentów nie miał zdania na temat dostępności wielu usług społecznych świadczonych w Gminie w zakresie: reintegracji zawodowej i społecznej, mieszkalnictwa, przeciwdziałania bezrobociu, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Osoby o wyższym poziomie wykształcenia lepiej oceniają dostępność w Gminie do usług społecznych. Podobnie występuje zależność między miejscem zamieszkania a oceną dostępności do usług społecznych świadczonych w Gminie Wieniawa – lepiej tę dostępność oceniają osoby zamieszkujące w Wieniawie, a nie w Sołectwach.
3. Wszystkie obszary usług społecznych świadczonych w Gminie Wieniawa zostały ocenione pozytywnie. Najwyższą pozytywną akceptacją w Gminie Wieniawa cieszyła się jakość usług społecznych w obszarze pomocy społecznej i edukacji publicznej (po 80% respondentów). Jakość edukacji publicznej nie miała ocen negatywnych i zdecydowanie negatywnych. Dobrze oceniona została również jakość usług społecznych Gminy w zakresie polityki prorodzinnej, promocji i ochrony zdrowia oraz kultury. Najwięcej negatywnych opinii respondentów otrzymała kategoria dotycząca przeciwdziałania bezrobociu oraz mieszkalnictwo. W dalszej kolejności aż 20,0% negatywnych opinii dotyczyło jakości usług społecznych pobudzających aktywność obywatelską. Wysoki odsetek respondentów nie miał zdania na temat jakości usług społecznych świadczonych w Gminie w zakresie: wspierania osób niepełnosprawnych, mieszkalnictwa, przeciwdziałania bezrobociu, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, reintegracji zawodowej i społecznej oraz pobudzania aktywności obywatelskiej.
4. Ocena jakości świadczonych usług społecznych pozostaje w dodatniej korelacji między wykształceniem, miejscem zamieszkania i płcią respondentów.
5. W opinii respondentów nie wszystkie ewaluowane obszary usług społecznych w Gminie są zaspakajane w zadawalającym stopniu. Dotyczy to w szczególności przeciwdziałania bezrobociu oraz mieszkalnictwa (47,5% respondentów dostrzega braki w usługach

społecznych z tego zakresu), choć i w innych obszarach znaczna część respondentów dostrzega deficyty (w kolejności dotyczy to: pobudzania aktywności obywatelskiej, wspierania osób niepełnosprawnych, promocji i ochrony zdrowia). Najwyższy poziom akceptacji otrzymały usługi społeczne świadczone przez Gminę odpowiednio w zakresie pomocy społecznej, kultury i edukacji publicznej. Analiza współzależności wykazuje, że osoby z wyższym poziomem wykształcenia silniej zainteresowane są rozwojem usług społecznych z zakresu polityki prorodzinnej.

6. Wszystkie ewaluowane obszary usług społecznych w Gminie, w opinii respondentów, powinny być rozwijane. Poziom akceptacji działań rozwojowych poszczególnych rodzajów usług społecznych znajduje się w przedziale od 72,5% do 87,5%. Wydaje się jednak, że oczekiwania respondentów, którzy są decydentami w Gminie, nie uwzględniają kosztów rozwijania poszczególnych usług.
7. Największy nacisk respondenci położyli na rozwój usług społecznych związanych z ochroną środowiska (87,5% ankietowanych). Wysoki poziom poparcia rozwoju uzyskały usługi dotyczące: wspierania osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania bezrobociu i pobudzania aktywności obywatelskiej. Analiza współzależności wykazuje, że osoby starsze - bardziej niż inni - zainteresowane są rozwojem obszaru ochrony zdrowia.
8. Oceniając działania Gminy w zakresie poziomu rozwoju świadczonych usług społecznych respondenci wskazali, że tylko w zasadzie dwa obszary tych usług są dostatecznie rozwinięte. Dotyczy to miejsc dla dzieci w przedszkolach i opieki nad dziećmi do trzech lat (odpowiedziało tak 75,0% ankietowanych). W odniesieniu do pozostałych obszarów oceny były wyraźnie zróżnicowane (od deficytów do zadowalającego poziomu świadczonych usług). Największy nacisk położono na konieczność tworzenia: miejsc do spędzania wolnego czasu dla młodzieży, oferty pozwalającej rozwijać zainteresowania osób niepełnosprawnych i osób dorosłych aktywnych zawodowo.
9. Obszary, z zakresu których powinny być w gminie rozwijane usługi społeczne to zdaniem respondentów przede wszystkim te związane z rozwojem miejsc do spędzania wolnego czasu dla młodzieży, ofertą rozwoju zainteresowań osób niepełnosprawnych i dorosłych aktywnych zawodowo. Ankietowani wskazywali ponadto, że w Gminie brakuje: połączeń autobusowych, wsparcia dla opiekunów osób chorych wymagających stałej opieki, oferty pozwalającej rozwijać zainteresowania kobiet: a) w wieku średnim, b) aktywnych zawodowo, c) z małymi dziećmi. Analiza współzależności wykazuje, że silniej braki usług społecznych dostrzegają osoby starsze, a świadczone już usługi lepiej oceniają osoby z wyższym wykształceniem.
10. Respondenci są zdania, że w Gminie Wieniawa powinna być zwiększona oferta usług dla wszystkich grup społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem: osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży w wieku szkolnym oraz dorosłych nieaktywnych zawodowo. Potrzeby takie bardziej odczuwają kobiety.
11. Najistotniejszymi przyczynami problemów mieszkańców Gminy jest bezrobocie (podejście do tego problemu nie jest jednakowe we wszystkich miejscowościach Gminy) oraz alkoholizm i narkomania. Wśród innych problemów wskazywano ponadto m.in.

brak: integracji społecznej i międzypokoleniowej, aktywności społecznej, poczucia wspólnoty, odpowiedzialności za mienie wspólne, aktywności pozazawodowej u osób w wieku produkcyjnym, chęci do współdziałania i kompromisu, dbałości o sprawy społeczne. Na problemy te zwracają uwagę częściej osoby w młodym wieku.

12. Respondenci akceptują miejsca i formy upubliczniania informacji o ofercie usług społecznych świadczonych w Gminie. Największym poparciem cieszą się informacje umieszczane na tablicy ogłoszeń w miejscu do tego przeznaczonym oraz na oficjalnej stronie internetowej Gminy i w mediach społecznościowych. Wraz ze wzrostem wieku respondenta zmniejsza się poparcie dla upubliczniania oferty usług społecznych świadczonych przez Gminę w mediach społecznościowych. Starsze osoby, często nie wykorzystują nowoczesnych narzędzi komunikacyjnych, nie znając ich działania. Wzrost poziomu wykształcenia przekłada się na wyższe poparcie dla poszczególnych miejsc i form upubliczniania oferty Gminy w zakresie usług społecznych.
13. Jedynie 35,0% respondentów stwierdziło, że ma wpływ na działania Gminy. Świadomość tego wpływu rośnie wraz ze wzrostem wykształcenia.

4.2.2. Podmioty świadczące usługi społeczne w Gminie Wieniawa (Ankieta nr 2)

1. Według osób związanych zawodowo z podmiotami świadczącymi usługi społeczne w Gminie Wieniawa wszystkie analizowane obszary dostępności usług społecznych, za wyjątkiem mieszkalnictwa zostały ocenione pozytywnie (na poziomie powyżej 50%). Najwyższym poziomem dostępności cieszyła się kolejno: kultura (84,9% opinii pozytywnych), polityka prorodzinna oraz polityka społeczna. Trudne do wyjaśnienia są powody, dla których ponad 1/3 respondentów nie wyraziła opinii na temat dostępności usług społecznych z zakresu przeciwdziałania bezrobociu, reintegracji zawodowej i społecznej oraz mieszkalnictwa. Być może uznali, że reprezentując instytucje związane z inną grupą usług społecznych nie będą zajmowali stanowiska w tej sprawie lub nie mają wiedzy na ten temat. Można jednak także wnioskować, że w Gminie Wieniawa takich usług nie identyfikują (że ich się nie świadczy).
2. Ocena dostępności usług społecznych jest zróżnicowana w zależności od miejsca zamieszkania/siedziby podmiotu świadczącego usługi społeczne. Respondenci zamieszkujący poza Wieniawą, ocenili dostępność usług społecznych w zakresie promocji i ochrony zdrowia bardziej krytycznie niż osoby reprezentujące jednostki działające w Wieniawie.
3. Wysoko oceniono jakość usług przede wszystkim w zakresie edukacji publicznej (81,1% pozytywnych opinii), kultury fizycznej i pomocy społecznej oraz polityki prorodzinnej. Duża grupa respondentów nie wyraziła opinii na temat jakości usług przeciwdziałania bezrobociu, reintegracji zawodowej i mieszkalnictwa. Przyczyny tego stanowiska to albo brak wiedzy na temat jakości tych usług, niechęć do wyrażenia opinii (jakiegokolwiek, bądź negatywnej) lub brak tych usług w ofercie usług społecznych w Gminie Wieniawa. W odpowiedziach na pytanie o jakość usług społecznych, podobnie jak w pytaniu o ich

dostępność, uwidoczniło się też rozwarstwienie opinii osób z Wieniawy i okolicznych sołectw. Osoby ankietowane zamieszkujące poza Wieniawą miały o wiele bardziej krytyczne opinie na temat jakości usług społecznych, w przypadku tego pytania, głównie w zakresie edukacji publicznej.

4. W odpowiedzi na pytanie o zakres brakujących usług społecznych w Gminie Wieniawa, respondenci w pierwszej kolejności wskazują na braki w zakresie promocji i ochrony zdrowia oraz ochrony środowiska (26,4% respondentów), w dalszej kolejności w zakresie reintegracji zawodowej i społecznej, przeciwdziałania bezrobociu, pobudzania aktywności obywatelskiej oraz wspierania osób niepełnosprawnych. Wielu ankietowanych nie wyraziło swojej opinii na temat rodzajów brakujących usług (aż 28,3% w kwestii przeciwdziałania bezrobociu i mieszkalnictwa; 26,4% w zakresie reintegracji oraz 20,8% w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej). Wystarczający poziom zaspokojenia w usługi społeczne respondenci reprezentujący instytucje świadczące te usługi wskazują w takich zakresach, jak: kultura (83% wskazań), edukacja publiczna (73,5% ocen - zdecydowanie nie brakuje i raczej nie brakuje), opieka społeczna (73,6% wskazań), kultura fizyczna i turystyka (73,2% wskazań pozytywnych- zdecydowanie nie brakuje i raczej nie brakuje).
5. Zdaniem tej grupy respondentów usługi społeczne, które należy w pierwszej kolejności rozwijać w Gminie Wieniawa to: usługi w zakresie promocji i ochrony zdrowia (88,7% wskazań), kultury fizycznej i sportu, kultury, ochrony środowiska i wspierania osób niepełnosprawnych. Najwięcej negatywnych opinii na temat potrzeby rozwijania usług społecznych respondenci sformułowali w odniesieniu do edukacji publicznej (prawie 20% wskazań). Biorąc pod uwagę fakt, że w grupie respondentów znaleźli się ankietowani związani ze szkolnictwem, którym - jak się można domyślać – zależałoby na dalszym rozwoju tych usług, to udział opinii sceptycznych do dalszego rozwoju usług społecznych w zakresie edukacji publicznej jest znaczący.
6. Bardzo wysoko oceniono ofertę zorganizowanej przez Gminę opieki dla dzieci poniżej 3 roku życia (83% pozytywnych wskazań) i działania na rzecz rodzin z małymi dziećmi. Najgorzej oceniono opiekę medyczną nad kobietami w ciąży. Respondenci podmiotów świadczących usługi społeczne w sołectwach krytyczniej niż podmioty świadczące usługi w Wieniawie oceniali ofertę zorganizowanej przez Gminę opieki dla dzieci poniżej 3 roku życia.
7. Wszystkie badane aspekty edukacji przedszkolnej i szkolnej w Gminie Wieniawa uzyskały więcej opinii pozytywnych niż negatywnych.
8. Wszyscy ankietowani wyrazili zadowolenie wynikające z bezpieczeństwa w przedszkolach. Kolejno pozytywnie oceniono ofertę edukacyjną i opiekę przedszkolną (88,9%). Największą liczbę negatywnych ocen uzyskały: dostępność placów zabaw dla dzieci przedszkolnych oraz różnorodność zajęć pozaprogramowych oferowanych w przedszkolach (33,3%).
9. Respondenci w przeważającym stopniu wskazali, że problemy społeczne w przedszkolach Gminy Wieniawa nie występują. Najlepiej oceniono współpracę rodziców z

wychowawcami (77,8%). Ponad połowa ankietowanych wstrzymała się od wyrażenia oceny praktyk wychowawczych stosowanych przez rodziców. Jedynie 33,3% ankietowanych jako problem społeczny występujący w przedszkolach wskazało przepełnione oddziały.

10. W zakresie edukacji szkolnej najwyższe uznanie respondentów uzyskały: księgozbiór bibliotek i dostępność świetlicy szkolnej (94,3%). Respondenci bardzo pozytywnie ocenili też bezpieczeństwo w szkole (91,5%), jakość kształcenia dzieci oraz różnorodność zajęć pozalekcyjnych oferowanych przez szkołę (88,6%). Najwięcej negatywnych opinii wyrażono na temat dostępu do szerokopasmowego Internetu, stanu obiektów i wyposażenia szkoły oraz dostępności różnych form spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.
11. Respondenci wskazali, że najważniejszymi problemami społecznymi występującymi w szkołach Gminy Wieniawa są zbyt liczne klasy i nadmierne korzystanie z urządzeń elektronicznych. Przeważająca część ankietowanych wskazała, że szkoły Gminy Wieniawa podejmują działania z zakresu organizacji wycieczek edukacyjnych, różnego rodzaju szkoleń czy prelekcji tematycznych, ograniczonych jednak w ostatnim czasie w związku z panującą sytuacją pandemiczną.
12. Oceniając usługi dla osób niepełnosprawnych świadczone przez jednostki organizacyjne Gminy respondenci wskazali, że działania Gminy w zakresie świadczonych usług charakteryzują się dużym deficytem. Na dziewięć obszarów działań poddanych ocenie, w sześciu obszarach co najmniej 50% respondentów wskazało, że dany rodzaj usługi nie jest świadczony, trzy obszary działań zostały negatywnie ocenione przez 66,6% respondentów (usługi rehabilitacyjne i organizacja nauki osób niepełnosprawnych, doksztalcanie z zakresu opieki zdrowotnej dla opiekunów). Respondenci negatywnie ocenili działania w zakresie świadczenia usług transportowych (np. dojazd na badania) oraz aktywizacji fizycznej, a niejednoznacznie organizacji czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych. Najlepiej oceniono działania dotyczące usług opiekuńczych w dziennym domu opieki oraz aktywizację kulturalną osób niepełnosprawnych.
13. Zdaniem 83,3% respondentów największe zapotrzebowanie na usługi społeczne dla osób niepełnosprawnych na terenie Gminy zgłaszane jest na usługi: rehabilitacyjne, opiekuńcze indywidualne w domu osoby niepełnosprawnej, transportowe (np. dojazd na badania), opiekuńcze w dziennym domu opieki oraz z zakresu aktywizacji kulturalnej. Duża część ankietowanych wskazała, że należy aktywizować fizycznie osoby niepełnosprawne oraz że istnieje zapotrzebowanie na usługi doksztalcania opiekunów osób niepełnosprawnych z zakresu opieki zdrowotnej, organizację czasu wolnego osób niepełnosprawnych oraz organizację ich nauki (kształcenia).
14. Analizując przyczyny, jakie wpływają na ilość i jakość usług świadczonych dla osób niepełnosprawnych w Gminie, respondenci uznali, że problem ten wynika głównie z niewystarczającej puli środków finansowych w budżecie Gminy, niewystarczającej puli środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa oraz braków kadrowych. Biorąc pod uwagę wzrost zatrudnienia w GOPS w ostatnim roku, sytuacja kadrowa nie

powinna być blokadą dla rozwoju ilości i jakości usług społecznych świadczonych dla osób niepełnosprawnych.

15. Analizie poddano opinie respondentów dotyczące częstości monitorowania przez GOPS sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych. Jedna trzecia respondentów wskazała, iż sytuacja życiowa tej grupy mieszkańców Gminy Wieniawa nie jest monitorowana, jedna trzecia, że jest badana raz na pół roku, a jedna trzecia, iż jest monitorowana w odstępach miesięcznych. Tak duża niespójność w ocenie procesu monitorowania sytuacji życiowej osób niepełnosprawnych przez pracowników GOPS dowodzi konieczności formalnego uregulowania tej kwestii w celu precyzyjnego diagnozowania liczby i rzeczywistych potrzeb osób niepełnosprawnych w Gminie Wieniawa.
16. Dwie trzecie respondentów nie ma wiedzy na temat współpracy GOPS z organizacjami pozarządowymi, które wspierają osoby niepełnosprawne. Wskazując na zakres nawiązania, bądź rozszerzenia współpracy z organizacjami pozarządowymi, podkreśla się formę współpracy, która nie będzie generowała dodatkowych kosztów świadczenia usług (wolontariat).
17. W przeprowadzonym badaniu ankiety udział wzięły zaledwie dwie osoby reprezentujące organizacje pozarządowe z zakresu pożytku publicznego i wolontariatu działające w Gminie Wieniawa oraz dwie osoby reprezentujące tzw. inne podmioty spoza sektora finansów publicznych, świadczące usługi społeczne. Jeśli chodzi o organizacje pozarządowe, to jedna z nich funkcjonuje w obszarze edukacji publicznej, druga – kultury, a w przypadku pozostałych podmiotów jest to odpowiednio obszar edukacji publicznej i obszar pobudzania aktywności obywatelskiej. Biorąc pod uwagę – w przypadku obu wskazanych grup podmiotów – niską reprezentatywność próby badawczej, otrzymane wyniki badania nie były w opracowaniu szczegółowo analizowane.

4.2.3. Mieszkańcy Gminy Wieniawa (Ankieta nr 3)

1. Przeważająca większość ankietowanych wyraziła zadowolenie wynikające z zamieszkiwania w Gminie Wieniawa (77,43%). Co istotne, poziom zadowolenia rósł wraz ze wzrostem wieku respondenta, a mieszkańcy lepiej oceniający swoją sytuację materialną odznaczali się wyższym poziomem zadowolenia wynikającego z faktu zamieszkania w Gminie Wieniawa.
2. Większość badanych nie wyraziła chęci zmiany miejsca zamieszkania poza Gminę Wieniawa (54,52%). Wraz ze wzrostem wieku respondenta spada chęć zmiany miejsca zamieszkania - tą zainteresowani byli przede wszystkim ludzie młodzi, w tym w szczególności zamieszkujący poza miejscowością Wieniawa.
3. Tylko nieco ponad połowa ankietowanych (50,97%) uważała, że ma wpływ na działania władz Gminy, a więc identyfikuje się z działaniami podejmowanymi w Gminie. Świadomość oddziaływania mieszkańców na działalność władz samorządowych rośnie wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia respondenta.

4. Respondenci w dużym stopniu są zainteresowani sprawami Gminy i jej mieszkańców (prawie 75%). Zainteresowanie to rośnie wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia ankietowanego. Osoby w lepszej sytuacji materialnej gospodarstwa domowego są bardziej zainteresowani sprawami Gminy.
5. Struktura odpowiedzi respondentów wskazuje, iż niewielka część mieszkańców udziela się/działa w lokalnej lub ponadlokalnej organizacji społecznej (odpowiedziało tak nieco ponad 40%), co świadczy o niskiej aktywności społecznej mieszkańców w tym obszarze. Wraz z poprawą sytuacji materialnej gospodarstwa domowego poziom ten rośnie.
6. Prawie jedna piąta respondentów uważa, że nie posiada właściwej informacji o działaniach władz Gminy. Respondenci o wyższym poziomie wykształcenia, jak i ci mieszkający w miejscowości Wieniawa lepiej oceniają władze Gminy w zakresie informowania mieszkańców o ich działaniach.
7. Najpopularniejszym źródłem informacji dla mieszkańców Gminy Wieniawa jest strona internetowa Gminy (73,9% badanych) oraz profil Gminy na Facebooku. Częściej informacje w ten sposób pozyskują kobiety niż mężczyźni. Zdecydowanie z tradycyjnych kanałów informacji chciałyby korzystać osoby starsze, mniej wykształcone i będące w gorszej sytuacji materialnej. Prawie połowa ankietowanych uważa, że radny nie stanowi dobrego źródła informacji o tym, co dzieje się w Gminie.
8. Mieszkańcy akceptują wszystkie kanały udostępniania informacji o tym, co dzieje się w Gminie, ale najlepiej oceniają w kolejności: stronę internetową Gminy, profil Gminy na Facebooku, zebrania mieszkańców z władzami, ulotki informacyjne, tablice ogłoszeń poza Urzędem Gminy, lokalny portal informacyjny, tablicę ogłoszeń w Urzędzie Gminy. Ankietowani rekomendowali ponadto: ulotki informacyjne dostarczane do skrzynki pocztowej mieszkańca, ogłoszenia na tablicy ogłoszeń obok świetlicy, zebrania wójta i radnych z mieszkańcami, powiadomienia sołtysów, gazetkę lokalną.
9. Na pytanie o hierarchię najważniejszych problemów społecznych rodzin w Gminie Wieniawa respondenci w pierwszej kolejności wskazali problemy społeczne dzieci i młodzieży (68,1%), uzależnienia (63,9%), bezrobocie (63,5%) i złą sytuację materialną rodzin (59,4%). Mniejszym zagrożeniem są – w opinii respondentów - pozostałe wskazane problemy społeczne (brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu, brak poradnictwa psychologiczno-prawnego, bezradność opiekuńczo – wychowawcza).
10. Ankietowani wskazali, że istotnym problemem w Gminie są braki i niedostatki w zakresie: wyposażenia świetlic w sprzęt komputerowy, odpowiedniego zabezpieczenia mienia gminy przed dewastacją, zainteresowania władz samorządowych używającym się sprzętem na placach zabaw i boiskach, odpowiedniej dbałości o zielen i tereny parkowe w gminie, odśnieżania ulic i chodników, ciągłości dostawy wody i pomocy mieszkańcom w takich sytuacjach, zaangażowania nauczycieli i wychowawców w problemy uczniów, rehabilitacji dla dzieci i młodzieży. Skala i rodzaje tych problemów istotnie powiązane są z wiekiem mieszkańca Gminy i miejscem jego zamieszkania. Przeprowadzone badania wskazują na konieczność objęcia jednakowym wsparciem mieszkańców wszystkich miejscowości w Gminie Wieniawa.

11. Respondenci wskazali, że do najważniejszych problemów społecznych dzieci i młodzieży w Gminie Wieniawa należą: brak miejsc spędzania czasu wolnego oraz czynnego uprawiania sportu (odpowiednio 66,8% i 59,0% odpowiedzi). Ponadto m.in.: brakuje w Gminie dostępnych świetlic dla dzieci (obiekty są, ale pozostają niedostępne), władze samorządowe nie reagują na sygnały mieszkańców związane ze zużywającym się sprzętem na placach zabaw i boiskach, nie ma w Gminie pozytywnych wzorców i autorytetów, są problemy z nadmiernym spożyciem alkoholu, brakuje miejsc opieki nad dziećmi po lekcjach. Wśród innych zagrożeń ankietowani wskazali: Internet, gry komputerowe, przemoc psychiczną wśród młodzieży. Problemy te w większym stopniu dostrzegają mieszkańcy miejscowości innych niż Wieniawa.
12. Respondenci są zdania, że nie wszystkie obszary ocenianych aspektów usług społecznych realizowanych w Gminie Wieniawa działają dobrze. Największym problemem jest: dostęp do lekarzy specjalistów (większe wymagania w tym zakresie mają osoby młodsze), dostępność aptek, przystosowanie budynków publicznych dla osób niepełnosprawnych. Największą liczbę pozytywnych ocen uzyskała działalność instytucji pomocy społecznej (GOPS), a dalej instytucje gminne zajmujące się problemami seniorów i rodzin z dziećmi. Wraz ze wzrostem wieku respondenta lepiej oceniane było zainteresowanie instytucji gminnych problemami osób niepełnosprawnych. Podobnie przystosowanie budynków publicznych dla osób niepełnosprawnych oraz pomoc społeczną udzielaną przez pozarządowe organizacje społeczne lepiej oceniali osoby zamożniejsze.
13. Wśród działań realizowanych przez GOPS w odniesieniu do osób niepełnosprawnych najwięcej pozytywnych ocen otrzymały usługi opiekuńcze (51,3%). Pozostałe działania realizowane przez GOPS w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, pomijając respondentów nie mających zdania, uzyskały więcej opinii pozytywnych niż negatywnych (od 28,4% do 32,9%). Najlepiej oceniane były przy tym usługi rehabilitacyjne. Organizację czasu wolnego dla osób niepełnosprawnych lepiej ocenili mieszkańcy sołectw niż miejscowości Wieniawa.
14. Większość respondentów pozytywnie oceniła stan środowiska naturalnego Gminy Wieniawa (57,8% ankietowanych). Z kolei dostęp do szerokopasmowego Internetu i dostępność mieszkań komunalnych uzyskały najniższy poziom akceptacji ankietowanych (odpowiednio 56,8% i 52,9%). Przewagę ocen negatywnych nad pozytywnymi (z pominięciem respondentów, którzy nie wyrazili swojego zdania) uzyskały takie aspekty Gminy jak: dostępność miejsc pracy i możliwość założenia własnego biznesu, dostępność różnych form aktywnego spędzania czasu dla dorosłych, doradztwo i wsparcie dla przedsiębiorców, opieka medyczna i prawna dla kobiet w ciąży.
15. Respondenci starsi pozytywniej oceniają działania władz samorządowych na rzecz wspierania rodzin z problemami. Osoby z wyższym wykształceniem krytyczniej oceniali funkcjonujące w Gminie doradztwo i wsparcie dla przedsiębiorców, dostępność różnych form aktywnego spędzania czasu dla dorosłych, dostępności mieszkań komunalnych, opiekę medyczną i prawną dla kobiet w ciąży. Z kolei respondenci odznaczający się lepszą sytuacją materialną krytyczniej oceniali stan środowiska naturalnego Gminy,

aktualne doradztwo i wsparcie dla przedsiębiorców, działania władz samorządowych na rzecz wspierania rodzin z problemami oraz opiekę medyczną i prawną dla kobiet w ciąży.

16. W zakresie usług kierowanych do dzieci i młodzieży najwyższą akceptację respondentów uzyskała dostępność księgozbioru bibliotek gminnych (pozytywnie oceniło ją 75,8% ankietowanych) i usługa opieki przedszkolnej (pozytywna ocena 71,3% respondentów, z czego: dobrze 23,2% i raczej dobrze 48,1%). Najwięcej negatywnych opinii wyrażono na temat usług skierowanych do dzieci i młodzieży w zakresie: dostępności miejsc spędzania wolnego czasu, możliwości rozwoju zainteresowań i zdolności oraz działań profilaktycznych w zakresie ochrony zdrowia. Respondenci odznaczający się wyższym poziomem wykształcenia krytyczniej oceniali usługi skierowane do dzieci i młodzieży w Gminie, podobnie jak ci odznaczający się lepszą sytuacją materialną.
17. Wszystkie zaproponowane w ankiecie obszary działania, jakie powinny podjąć władze Gminy Wieniawa, aby ograniczyć obszary problemów społecznych uzyskały akceptację respondentów na poziomie powyżej 50,0%. Najważniejszą kwestią dla respondentów jest jednak tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy, a dalej działania polegające na zapewnieniu pomocy w aktywizacji zawodowej i to właśnie na tych obszarach powinny się koncentrować, w pierwszej kolejności, działania władz Gminy. Ważne dla respondentów było też stworzenie miejsc do rehabilitacji/terapii sensorycznej.
18. Najważniejszymi usługami, które powinny być rozwijane w gminie – zdaniem respondentów - są przede wszystkim te dotyczące: przeciwdziałania bezrobociu, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych oraz wspierania rodziny.

5. Wnioski z przeprowadzonej diagnozy a usługi społeczne w Strategii Rozwoju Gminy Wieniawa na lata 2018-2032

Na uwagę zasługuje potwierdzenie zauważonego w „Strategii Rozwoju Gminy Wieniawa na lata 2018-2032” (dalej Strategia) przyrostu podmiotów gospodarczych, z dominującą pozycją sektora prywatnego. Względnie wysoki poziom bezrobocia, zdiagnozowany przy okazji prac nad Strategią nadal znajduje swoje potwierdzenie, choć należy podkreślić, iż sytuacja na rynku pracy – zapewne także z uwagi na trendy ogólnokrajowe – systematycznie poprawia się. Jednocześnie statystyczne wskaźniki bezrobocia jedynie w przybliżeniu opisują zjawisko, które – zwłaszcza w przypadku gmin rolniczych – z jednej strony jest wzmocnione bezrobociem ukrytym, ale faktycznie bywa przewartościowane z uwagi na zatrudnienie w ramach „szarej strefy”.

Koncentrując się aspektowo na obszarze pomocy społecznej można wskazać, iż o poprawie sytuacji w Gminie Wieniawa świadczy malejąca liczba rodzin, którym udziela się wsparcia w ramach działalności statutowych GOPS. Nie jest to wyłącznie obserwacja statystyczna. Niewątpliwie częściowym wytłumaczeniem tego zjawiska są procesy demograficzno-społeczne (migracja, dzietność w rodzinach czy ewolucja modelu współżycia społecznego), choć w tym kontekście należy oczywiście podkreślić wzrost realnych dochodów gospodarstw domowych. Nie jest on tożsamy ze wzrostem dochodów w ujęciu nominalnym, jednak przynajmniej do czasu konfrontacji z regresywną (gospodarczo i społecznie) presją skutków pandemii COVID-19, nie podlega podważeniu, co zresztą jest zgodne z obserwacjami podkreślonymi jeszcze w Strategii.

Z pewnością do poprawy sytuacji materialnej rodzin przyczyniły się programy rządowe, dedykowane wielokierunkowemu wsparciu finansowemu rodzin (np. program 500+). Przy tej okazji należy również wspomnieć, iż niezamierzonym efektem tych programów jest osłabienie możliwości komparacji w ramach analizy zjawisk społecznych, pośrednio lub bezpośrednio determinowanych skutkami tych programów. Ma to z pewnością również miejsce w przypadku diagnozy potencjału i potrzeb społecznych w gminie, dlatego wszelkie porównania jej wyników z podsumowaniem analiz prowadzonych przy okazji prac nad Strategią powinny brać te kwestie pod uwagę. Jednocześnie należy wskazać, iż zarówno realizowane programy rządowe, jak też operacyjne reorientacje w bieżącej polityce rozwoju na poziomie lokalnym, były pozbawione potencjału czynników zmieniających cele strategiczne rozwoju Gminy Wieniawa, przyjęte do realizacji w 2018r. W związku z powyższym, za nadal aktualną należy uznać strategiczną wizję Gminy Wieniawa, do 2032r., wyrażoną w słowach: „Gmina Wieniawa stanowi sprawny ośrodek gospodarczy i kulturalny oraz bezpieczne i przyjazne miejsce do życia i rozwoju mieszkańców, traktujących gminę jak swój dom.” Jej interpretacja polityczna, odpowiadająca za racjonalizację działań władz Gminy Wieniawa we wszystkich obszarach decyzyjnych (wyrażona misją w brzmieniu: *„Poprawa jakości życia poprzez modernizację infrastruktury technicznej, utworzenie lokalnego ośrodka gospodarczego i kulturalnego, zapewnienie możliwości rozwoju oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu Mieszkańców”*), nie tylko zawiera czynnik społeczny, ale wprost uzależnia od niego ocenę kierunkowego oddziaływania polityk lokalnych, we wszystkich wymiarach. W kontekście przeprowadzanej diagnozy potencjału i

potrzeb w zakresie usług społecznych w Gminie Wieniawa należy podkreślić strategiczne powiązanie prowadzonej przez gminę polityki społecznej, z polityką rozwoju lokalnego. Świadomość, iż problemy społeczne w sposób trwały mogą znaleźć swoje rozwiązanie jedynie dzięki wzrostowi potencjału rozwojowego gminy jest kluczowa dla lepszego zaspokojenia potrzeb w zakresie usług społecznych. Są one wielowymiarowo zapośredniczone, dlatego misja znajduje operacjonalizację w celach strategicznych Gminy, którymi są:

- 1) rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej;
- 2) wysoka jakość środowiska naturalnego;
- 3) rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych;
- 4) zaspokojenie potrzeb gospodarczych i społecznych.

Istotne jest to, iż każdy z nich wiąże się z kontekstem społecznym nie tylko deklaratywnie, ale przez decyzyjną praktykę, której granice racjonalności wyznacza właśnie Strategia. Dlatego podkreślenia wymaga, iż wszystkie wymienione w kierunkach strategicznego zaangażowania – a także niewymienione – czynniki potencjału rozwojowego, z punktu widzenia mieszkańców są istotne jedynie w perspektywie indywidualnego wzrostu zamożności, związanego z jakością rynku pracy i szeroko rozumianą aktywnością społeczną, na której koncentrują się działania wspierające gminy. Ta konstatacja zasługuje na podkreślenie. Ilustruje ona bowiem z jednej strony polityczną odpowiedzialność samorządu lokalnego i wyznacza jednocześnie ramy wszelkich działań, które podejmowane są w szczegółowych obszarach aktywności gminy, jako wspólnoty samorządowej. Dotyczy to tym samym również kontekstu związanego z polityką społeczną.

W ramach celu (1) komponent społeczny jest podkreślony operacyjnym zaangażowaniem na rzecz budowy „infrastruktury na cele kulturalne i społeczne”. Infrastrukturalnie kierunkowany cel (2) jest uzupełniony składową bezpośrednio wyznaczającą zadania w zakresie społecznym, w brzmieniu: „Implementacja zachowań proekologicznych wśród społeczności lokalnej”, choć każdy z pozostałych wymienianych w tym kontekście celów charakteryzuje się oczywiście społecznym odniesieniem (co można ilustrować np. społecznym kontekstem gospodarki zbiornikami wodnymi czy zagospodarowania przestrzennego). W odniesieniu do celu (3) za istotne odniesienie z perspektywy realizacji usług społecznych można uznać przywrócenie funkcjonalności budynków użyteczności publicznej, zwłaszcza jeżeli cel zostanie odczytany w systemowej spójności z pozostałymi celami operacyjnymi wymienianymi w tym kontekście (oprawą estetyki miejscowości na terenie gminy oraz udoskonalaniem ładu przestrzennego Gminy). Z kolei operacjonalizacja celu (4) wskazuje obszary, które w całym zaprezentowanym układzie znajdują zastosowanie w zakresie usług społecznych, obejmując:

- a) poprawę dostępu oraz jakości administracji,
- b) wszechstronny rozwój (intelektualny, fizyczny, kulturalny) wszystkich mieszkańców Gminy,
- c) wzmocnienie dialogu z mieszkańcami Gminy,
- d) zwiększoną dostępność usług dla mieszkańców Gminy,
- e) rozwinięty sektor mikro i małych przedsiębiorstw,

- f) poprawę jakości turystyki,
- g) rozwinięte społeczeństwo obywatelskie.

Należy zaznaczyć, iż wyniki przeprowadzonej diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy w zakresie usług społecznych, co do istoty potwierdzają kierunkowe ustalenia zawarte w Strategii. Są one jednocześnie aspektowym uszczegółowieniem poczynionych na potrzeby tego dokumentu ustaleń, wyrażonym w sposób promujący stronę popytową usług społecznych.

6. Wnioski z przeprowadzonych badań ankietowych odnośnie kierunków rozwoju usług społecznych w Gminie Wieniawa

Tabela 33. Obszary usług społecznych, które – zdaniem respondentów - winny być rozwijane (wg priorytetów^{*}) (w % wskazań)

Obszar usług społecznych	Ankieta nr 1 – Osoby opiniotwórcze i funkcyjne w Gminie	Ankieta nr 2 – Podmioty świadczące usługi społeczne	Ankieta nr 3 – Mieszkańcy Gminy
polityka prorodzinna	wysoki (72,5%)	wysoki (81,1%)	wysoki (75,2%)
system pieczy zastępczej i wspieranie rodziny	wysoki (77,5%)	wysoki (83,0%)	wysoki (73,6%)
pomoc społeczna	wysoki (80,0%)	wysoki (81,2%)	wysoki (78,7%)
promocja i ochrona zdrowia	wysoki (82,5%)	bardzo wysoki (88,7%)	bardzo wysoki (86,5%)
wspieranie osób niepełnosprawnych	bardzo wysoki (85,0%)	wysoki (84,9%)	bardzo wysoki (86,1%)
edukacja publiczna	wysoki (82,5%)	wysoki (79,2%)	wysoki (82,3%)
przeciwdziałanie bezrobociu	bardzo wysoki (85,0%)	wysoki (79,2%)	bardzo wysoki (86,8%)
kultura	wysoki (75,0%)	wysoki (84,9%)	wysoki (83,9%)
kultura fizyczna i turystyka	wysoki (72,5%)	bardzo wysoki (86,8%)	wysoki (81,9%)
pobudzanie aktywności obywatelskiej	bardzo wysoki (85,0%)	wysoki (81,1%)	wysoki (78,1%)
mieszkalnictwo	wysoki (77,5%)	wysoki (73,6%)	wysoki (72,6%)
ochrona środowiska	bardzo wysoki (87,5%)	wysoki (84,9%)	wysoki (80,3%)
reintegracja zawodowa i społeczna	wysoki (77,5%)	wysoki (79,2%)	wysoki (73,2%)

Źródło: opracowanie własne.

*Priorytet wskazań: 1) **bardzo wysoki (85-100%** odpowiedzi respondentów), wskazuje na pilną potrzebę rozwijania tych usług społecznych, 2) **wysoki (70-84%** odpowiedzi respondentów), wskazuje na potrzebę rozwijania tych usług społecznych, 3) **niski (poniżej 70%** odpowiedzi respondentów) wskazuje na zadowalający bieżący poziom świadczenia tych usług społecznych.

- 1) Z badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby diagnozy kierunków rozwoju usług społecznych w Gminie Wieniawa wynika, że potrzeby w zakresie rozwijania rodzajów usług społecznych są odmienne dla poszczególnych grup ankietowanych:
 - a) dla osób opiniotwórczych i funkcyjnych najważniejsze są – ochrona środowiska, wspieranie osób niepełnosprawnych, pobudzanie aktywności obywatelskiej i przeciwdziałanie bezrobociu,
 - b) dla osób reprezentujących instytucje świadczące usługi społeczne najważniejszy jest rozwijanie usług w zakresie promocji i ochrony zdrowia oraz kultury fizycznej i turystyki;

- c) dla mieszkańców Gminy najważniejsze jest przeciwdziałanie bezrobociu, wspieranie osób niepełnosprawnych oraz promocja i ochrona zdrowia.
- 2) Przeciwdziałanie bezrobociu, promocja i ochrona zdrowia oraz wspieranie osób niepełnosprawnych to usługi społeczne wskazane jako najważniejsze jednocześnie przez dwie grupy ankietowanych. Te kierunki rozwoju usług społecznych w Gminie Wieniawa powinny być traktowane priorytetowo (bardzo wysoki priorytet).
 - 3) Respondenci z grupy osób funkcyjnych w Gminie za podobnie istotne potrzeby uznali także ochronę środowiska oraz pobudzanie aktywności obywatelskiej (wysoki priorytet), a podmioty świadczące usługi społeczne kulturę fizyczną i turystykę.
 - 4) Usługa społeczna w powszechnym pojmowaniu identyfikowana jest jako usługa bezpłatna, o stałym charakterze, w pierwszej kolejności dystrybuowana do najuboższych, a przecież usługa społeczna powinna być traktowana jako forma solidarnej samopomocy i przyszłe zobowiązanie wobec innych członków lokalnej społeczności. Z tego powodu osoby kreujące rzeczywistość w Gminie wskazywały na potrzebę pobudzania aktywności obywatelskiej jako drogi do lepszego zaspokajania potrzeb w zakresie usług społecznych. Należy kształtować przekonanie, że społeczność lokalna - zarówno jej część zamożna, jak i uboższa - może i powinna angażować się w działalność na rzecz całej społeczności, w sposób adekwatny do swoich możliwości.
 - 5) Z przeprowadzonych badań ankietowych wynika (wysokie priorytety), że społeczność lokalna Gminy Wieniawa zgłasza zapotrzebowanie na wszystkie usługi społeczne, co nie jest możliwe do zrealizowania z powodu ograniczonych środków finansowych w samorządowym budżecie. To m.in. dlatego ustawa o usługach społecznych stwarza prawne możliwości dofinansowania niektórych usług społecznych przez korzystających (beneficjentów), które należy w przyszłości rozważyć.
 - 6) Szeroki krąg potencjalnych odbiorców usług społecznych może wymagać zaangażowania w ich realizację nie tylko gminnych instytucji świadczących te usługi, ale także szerszych kręgów społecznych, organizacji społecznych i pozarządowych, parafii czy innych organizacji. Włączenie w działalność społeczną większych grup osób będzie sprzyjało integracji lokalnej społeczności wokół wspólnych inicjatyw i celów, ale też integracji międzypokoleniowej.
 - 7) Istnieje konieczność aplikowania o środki z UE na rozwój usług społecznych adresowanych do konkretnych grup beneficjentów i stworzenie w tym celu niezbędnej infrastruktury technicznej i społecznej (szerokopasmowy Internet, likwidacja barier architektonicznych, tworzenie miejsc aktywnego wypoczynku, w tym siłowni plenerowych).
 - 8) Jednym z priorytetowych celów Gminy powinno być przeciwdziałanie bezrobociu, poprzez: tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy (np. rozwój turystyki i agroturystyki), pomoc w aktywizacji zawodowej, doradztwo w zakresie zakładania działalności gospodarczej, organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe.

- 9) Konieczne jest zapewnienie lepszej dystrybucji usług społecznych, w celu wyeliminowania nierówności w dostępie do nich mieszkańców Wieniawy i poszczególnych sołectw.
- 10) Niezbędne jest umożliwienie – także na zasadach komercyjnych – korzystania z gminnych obiektów sportowych (w tym znajdujących się w placówkach oświatowych) dla ogółu społeczności.
- 11) Mimo generalnie dobrej oceny dostępności i jakości obszaru edukacji publicznej, we wszystkich ankietowanych grupach, trudno nie zwrócić uwagi na średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty uzyskane przez absolwentów placówek oświatowych w Gminie Wieniawa. Przyczyny pogorszenia wyników w ramach oceny kompetencji językowych w zakresie języka angielskiego, zwłaszcza w komparacji ze wzrostem średnich ocen kompetencji w zakresie języka polskiego oraz matematyki, powinny zostać poddane bardziej szczegółowej analizie. Nie przesądzając o jej wynikach należy przy tej okazji dodać, iż ich ewentualne wyjaśnienie przez odniesienie do indywidualnych zdolności uczniów, trzeba z pewnością uznać za niewystarczające. Tym bardziej, że nie można wykluczyć, iż te przyczyny są istotnie skorelowane z przyczynami regresu w zakresie współczynnika skolaryzacji netto, który jeszcze w diagnozie przeprowadzonej na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Wieniawa został uznany za niewystarczający (brak działań zaradczych grozi w najbliższej przyszłości pogłębieniem się negatywnych zjawisk w obszarze edukacji publicznej).
- 12) Systematyzując wnioski odnoszące się do usług społecznych nawiązujących do edukacji pojętej szerzej, należy zauważyć, iż można je traktować w kategoriach operacjonalizacji jednego z celów Strategii Rozwoju Gminy Wieniawa, zdefiniowanego jako „Wszechstronny rozwój (intelektualny, fizyczny, kulturalny) wszystkich mieszkańców Gminy”. Aby skutecznie odpowiedzieć na rozproszone zakresowo zapotrzebowanie sygnalizowane przez respondentów, należy rozważyć uspoźnienie rozmaitych aktywności w zakresie szeroko pojętego rozwoju osobowego członków społeczności lokalnej, przez wdrożenie kompleksowego programu kształcenia przez całe życie (w koncepcji znanej szerzej jako *LifeLong Learning – LLL*). Jest ona zgodna zarówno z oczekiwaniami respondentów ankiet, jak też prorozwojowym zaangażowaniem strategicznym Gminy Wieniawa, podkreślanym w jej Misji. Dodać należy, iż wdrożenie takiego programu oznacza przede wszystkim koordynację działań, których realizacja nie wyklucza charakteru komercyjnego czy samopomocowego, w ramach społecznej aktywności mieszkańców.

7. Rekomendacje w zakresie oferty usług społecznych i podsumowanie

Rekomendacje rozwijania usług społecznych - wg wyodrębnionych grup mieszkańców:

DZIECI PRZEDSZKOLNE – EDUKACJA PUBLICZNA, PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA, KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA, OCHRONA ŚRODOWISKA

- organizacja czasu wolnego
- opieka nad małymi dziećmi w godzinach popołudniowych, tj. w czasie aktywności pozazawodowej rodziców (profesjonalna odpłatna opieka – usługa komercyjna CUS)
- wspólne zajęcia dla rodziców i małych dzieci
- dodatkowe zajęcia z: j. angielskiego, form zdrowego stylu życia, potrzeby ochrony środowiska naturalnego

DZIECI I MŁODZIEŻ SZKOLNA – EDUKACJA PUBLICZNA, POMOC SPOŁECZNA, PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA, KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA, OCHRONA ŚRODOWISKA, POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

- zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu
- organizacja czasu wolnego, w miarę możliwości zapewnienie miejsc spotkań (świetlice) w większych miejscowościach w Gminie
- organizacja zajęć pozalekcyjnych, rozwijających aktywność fizyczną (zajęcia sportowe, taneczne), jak również edukacyjnych (eksperymentalno – pokazowe, laboratoryjne, organizowane – na zaproszenie władz gminy – przez jednostki badawczo–naukowe znajdujące się w większych miastach, podnoszące sprawność posługiwania się językiem obcym), poprzedzonych podpisaniem stosownych umów o współpracy
- tworzenie kół zainteresowań (np. teatralne, tańca nowoczesnego, hip hop, balet, plastyczne)
- organizacja zajęć z cyberbezpieczeństwa czy bezpieczeństwa w Internecie (konieczność nawiązania współpracy z przedsiębiorstwami społecznej odpowiedzialności biznesu, które bezpłatnie organizują różnego rodzaju szkolenia, warsztaty dla dzieci i młodzieży - np. Provident, mBank czy Bank PKO BP), jak również z edukacji finansowej
- organizacja cyklicznych spotkań dla dzieci i młodzieży z ciekawymi ludźmi, zasłużonymi dla Gminy Wieniawa, czy kraju
- organizowanie cyklicznych wyjazdów do muzeum, teatru
- spotkania międzypokoleniowe (sztuka regionalna, zwyczaje ludowe)
- zajęcia kulinarne, manualne (rękodzieło, rozwijanie tradycji)
- tworzenie miejsc aktywności dzieci i młodzieży w Wieniawie i sołectwach (skatepark, tor przeszkód, park linowy, ścianki wspinaczkowe, ścieżki rowerowe, profesjonalny plac zabaw dla mniejszych dzieci)
- organizacja w każdej miejscowości uroczystości integrujących miejscową społeczność takich jak: Pierwszy Dzień Wiosny, Dożynki Gminne, Pierwszy Dzień Szkoły, czy Andrzejki (spotkania wyzwalające aktywność obywatelską i niwelujące wykluczenie społeczne, jak również lepsze poznawanie społeczności i jej problemów)

- intensyfikacja działania i wzbogacanie oferty usług społecznych dla młodzieży
- należy rozważyć powołanie np. Rady Młodzieży w Gminie (grup aktywnej młodzieży w poszczególnych sołectwach), która będzie kanałem integracyjnym i informacyjnym łączącym daną grupę mieszkańców z Centrum Usług Społecznych Gminy
- dodatkowe prelekcje na temat form zdrowego stylu życia, ochrony środowiska naturalnego, nowoczesnych technologii i niebezpieczeństw z nimi związanych, edukacji finansowej
- zwiększenie zakresu poradnictwa psychologicznego i z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

OSOBY DOROSŁE W WIEKU PRODUKCYJNYM – POLITYKA PRORODZINA, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I WSPIERANIE RODZIN, EDUKACJA PUBLICZNA, POMOC SPOŁECZNA, PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA, WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, PRZECIWDZIAŁANIE BEZRBOCIU, KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA, OCHRONA ŚRODOWISKA, POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ, MIESZKALNICTWO, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA

- wspieranie przedsiębiorczości, tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy (np. w agroturystyce), pomoc w aktywizacji zawodowej, stworzenie (np. na stronie internetowej Gminy) forum wymiany informacji o lokalnych ofertach pracy i możliwościach zatrudnienia
- zapewnienie zastępczych lokali mieszkalnych osobom/rodzinom zagrożonym bezdomnością
- zwiększenie dostępności do usług medycznych i aptek
- zwiększenie zakresu poradnictwa psychologicznego i z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- wielokanałowe informowanie o organizowanych wydarzeniach, imprezach sportowych, szkoleniach, prelekcjach wszystkich mieszkańców Gminy w celu zapewnienia równego dostępu do informacji
- wspieranie i rozwijanie istniejących instytucji z zakresu kultury, kultury fizycznej i sportu, tworzenie nowych miejsc działalności społeczno-kulturalnej, w szczególności na terenie sołectw
- inicjowanie i wspieranie działań w obszarze rozwoju społeczno-kulturalnego
- wyłonienie liderów, aktywizujących społeczność lokalną
- zachęcanie mieszkańców do tworzenia stowarzyszeń czy fundacji, które mogłyby rozwijać działalność prospołeczną w poszczególnych miejscowościach
- organizowanie różnego rodzaju kursów (np. z zakresu podstaw przedsiębiorczości, komputeryzacji, języków obcych, edukacji finansowej, kulinarnych, robótek ręcznych), szkoleń, spotkań integracyjnych i prelekcji (np. na temat form zdrowego stylu życia, ochrony środowiska naturalnego, nowoczesnych technologii)
- uruchamianie ogólnodostępnych kawiarenek internetowych
- dostęp do szerokopasmowego Internetu

SENIORZY – EDUKACJA PUBLICZNA, POMOC SPOŁECZNA, PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA, WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA, OCHRONA ŚRODOWISKA, POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ

- stworzenie szerokiej oferty usług z zakresu aktywności fizycznej, kulturalnej i społecznej, dotyczy to zarówno imprez masowych, na stałe wpisanych w roczny kalendarz wydarzeń odbywających się w Gminie, jak i zajęć cyklicznych (kursy, odczyty, szkolenia czy warsztaty)
- systematyczne działania na rzecz aktywizacji i integracji mieszkańców z różnych grup wiekowych
- utworzenie Rady Seniorów, która zaktywizowałaby tę grupę społeczną, kierując jej aktywność na podejmowanie działań na rzecz całej społeczności lokalnej
- organizowanie prelekcji na temat form zdrowego stylu życia, ochrony środowiska naturalnego, nowoczesnych technologii i niebezpieczeństw z nimi związanych, edukacji finansowej, promocji i ochrony zdrowia
- planowanie różnych form opieki (zarówno stacjonarnej, dziennej czy całodobowej) dla osób niesamodzielných
- wspomaganie w różny sposób codziennego funkcjonowania osób w starszym wieku
- zapewnienie usług rehabilitacyjnych, w tym z dojazdem do domu osoby rehabilitowanej
- zapewnienie zastępstwa w pomocy domowej opiekunom osób niesamodzielných
- zapewnienie cyklicznej opieki lekarskiej i pielęgniarskiej w domu osoby niesamodzielných

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI (DZIECI, OSOBY DOROSŁE) – POLITYKA PRORODZINA, SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ I WSPIERANIE RODZIN, EDUKACJA PUBLICZNA, POMOC SPOŁECZNA, PROMOCJA I OCHRONA ZDROWIA, WSPIERANIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH, PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU KULTURA, KULTURA FIZYCZNA I TURYSTYKA, OCHRONA ŚRODOWISKA, POBUDZANIE AKTYWNOŚCI OBYWATELSKIEJ, MIESZKALNICTWO, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA

- monitorowanie ilości i różnego rodzaju potrzeb osób z niepełnosprawnościami
- systematyczny kontakt pracowników GOPS/CUS z osobami niepełnosprawnymi i ich opiekunami
- stworzenie miejsca dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych, zapewniającego integrację i rozwijanie zainteresowań, rehabilitacji
- zapewnienie usług rehabilitacyjnych i terapii sensorycznej
- zlikwidowanie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej
- zapewnienie usługi transportowej w celu dojazdu na badania/rehabilitację
- zwiększenie zakresu poradnictwa psychologicznego i z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- wsparcie edukacyjne i prozdrowotne osób niepełnosprawnych i ich opiekunów
- zapewnienie udziału w wydarzeniach okazjonalnych i o charakterze integracyjnym
- organizowanie prelekcji na temat form zdrowego stylu życia, ochrony środowiska naturalnego, nowoczesnych technologii i niebezpieczeństw z nimi związanych, edukacji finansowej, promocji i ochrony zdrowia
- zapewnienie różnych form opieki (stacjonarnej, dziennej czy całodobowej) dla osób niepełnosprawnych

- wspomaganie w różny sposób codziennego funkcjonowania osób niepełnosprawnych
- zapewnienie usług rehabilitacyjnych z dojazdem do domu osoby rehabilitowanej
- zapewnienie zastępstwa w pomocy domowej opiekunom osób niepełnosprawnych
- zapewnienie cyklicznej opieki lekarskiej i pielęgniarstwa w domu osoby niepełnosprawnej

Tabela 34. Beneficjenci usług społecznych w Gminie Wieniawa (wg obszarów)

Obszar usług społecznych	Beneficjenci usług				
	Dzieci przedszkolne	Dzieci i młodzież szkolna	Osoby dorosłe	Seniorzy	Osoby z niepełnosprawnościami (DZIECI, DOROŚLI)
polityka prorodzinna			+		+
system pieczy zastępczej i wspieranie rodzin			+		+
pomoc społeczna		+	+	+	+
promocja i ochrona zdrowia	+	+	+	+	+
wspieranie osób niepełnosprawnych			+	+	+
edukacja publiczna	+	+	+	+	+
przeciwdziałanie bezrobociu			+		+
kultura	+	+	+	+	+
kultura fizyczna i turystyka	+	+	+	+	+
pobudzanie aktywności obywatelskiej		+	+	+	+
mieszkalnictwo			+		+
ochrona środowiska	+	+	+	+	+
reintegracja zawodowa i społeczna			+		+

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując wnioski z przeprowadzonej analizy zmierzającej do diagnozy potrzeb i potencjału usług społecznych stwierdza się, że:

- 1) wyłonione zostały **zakresy usług społecznych, w ramach których winny być w pierwszej kolejności rozwijane usługi społeczne** i są nimi: a) wspieranie osób niepełnosprawnych, b) promocja i ochrona zdrowia, c) przeciwdziałanie bezrobociu;
- 2) **szczególnie zintensyfikowane i urozmaicone powinny być podejmowane w Gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu**, poprzez aktywizację zawodową osób bezrobotnych i inicjatywy ograniczające zagrożenie wykluczeniem społecznym;
- 3) **edukacja publiczna** to obszar usług społecznych, który **powinien być doskonalony w zakresie nauki języka angielskiego, w szczególności w edukacji szkolnej, a dodatkowo rozszerzony na wiele innych obszarów i wszystkie grupy społeczne** (zgodnie z koncepcją konieczności kształcenia przez całe życie - *ang. LifeLong Learning*);
- 4) dużą uwagę respondenci zwracają na szeroko rozumianą **potrzebę świadczenia usług z zakresu promocji i ochrony zdrowia oraz kultury fizycznej i sportu**, które sprzyjają zdrowemu stylowi życia i utrzymywaniu dobrej kondycji fizycznej przez długie lata życia;
- 5) istnieje **silna potrzeba rozwoju usług społecznych we wszystkich obszarach**, zwłaszcza że w niektórych z nich **partycypują wszystkie grupy beneficjentów** (promocja i ochrona zdrowia, edukacja publiczna, kultura, kultura fizyczna i turystyka, ochrona środowiska);
- 6) sygnalizowana jest konieczność **zapewnienia równego dostępu do usług społecznych wszystkich mieszkańców Gminy**, bez względu na miejsce zamieszkania (Wieniawa, sołectwa);
- 7) podstawą rozszerzenia skali świadczonych usług społecznych powinno być **zintensyfikowanie aktywności obywatelskiej, wyrażającej się w solidarności społecznej, w tym międzypokoleniowej**, dzięki której możliwe będzie łagodzenie problemu ubóstwa czy wykluczenia społecznego;
- 8) zwiększone zapotrzebowanie na usługi społeczne i problem z jego finansowaniem stwarza **konieczność poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania** (fundusze europejskie oraz fundusze aktywnych fundacji i stowarzyszeń), a także **komercjalizacji niektórych usług społecznych** (np. według kryterium dochodowego).